

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Σας παρουσιάζουμε τα εκπαιδευτικά προγράμματα της ακαδημαϊκής χρονιάς 2015 – 2016, για τους μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τα οποία εμπλουτίστηκαν, ανανεώθηκαν και καλύπτουν όλους τους τομείς των Γραμμάτων και των Επιστημών.

Συγκεκριμένα προτείνονται συνολικά **80 Προγράμματα**, εκ των οποίων **32 για το Γυμνάσιο** και **48 για το Λύκειο**, τα οποία αφορούν στα ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες των σημερινών εφήβων.

Φέτος, για πρώτη φορά, δίνεται η δυνατότητα τα Εκπαιδευτικά μας Προγράμματα να παρουσιαστούν και στη νοηματική γλώσσα για την παρακολούθησή τους από τα Ειδικά Σχολεία Κωφών και Βαρήκων μαθητών.

Τα Προγράμματα στηρίζουν Ακαδημαϊκοί, Πανεπιστημιακοί Δάσκαλοι, Άνθρωποι των Γραμμάτων και των Τεχνών, Ψυχολόγοι, Παιδαγωγοί, Εμπυχωτές και Συγγραφείς.

Όλα ανεξαιρέτως τα Προγράμματα του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη», τα οποία απευθύνονται σε μαθητές, εγκρίνονται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και παρέχονται δωρεάν. Δεν δίνεται ουδεμίας μορφής διαφημιστικό υλικό, και άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό επιβλέπει την εξέλιξη των Προγραμμάτων.

Οι χώροι του Ιδρύματος, στους οποίους εφαρμόζονται τα Προγράμματα, καλύπτουν όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις ασφάλειας και υγιεινής και είναι πλήρως εξοπλισμένοι με σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα, ενώ υπάρχει και η δυνατότητα πρόσβασης σε μαθητές με κινητικά προβλήματα.

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

**Όλα τα Προγράμματα παρέχονται δωρεάν
Αιτήσεις δεκτές από 1^{ης} Σεπτεμβρίου έως και 30 Οκτωβρίου 2015
Έναρξη Προγραμμάτων Δευτέρα, 5 Οκτωβρίου 2015**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**

ΓΛΩΣΣΑ

ΛΟΓΟΣ-ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ: Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ομάδα 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ελένη Παναρέτου, Αναπλ. Καθηγήτρια Θεωρητικής Γλωσσολογίας
Κειμενογλωσσολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

ΩΡΑ ΝΑ ΞΕ-BLOGΑΡΕΙΣ

Γράφοντας για τη ζωή σου και τα ενδιαφέροντά σου στο διαδίκτυο

Ομάδα: 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Γιώργος Πολυμενάας, Διδακτορικός φοιτητής Πανεπιστημίου Pompeu
Fabra (Τμήμα Μετάφρασης και Επιστημών της Γλώσσας), συντάκτης

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ

(Β΄ + Γ΄ τάξεις) Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 70΄ – 90΄

Εισηγητής: Βασίλης Βασιλειάδης, Ερευνητής Α, Τμήμα Γλώσσας και Λογοτεχνίας,
Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Η ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟ ΣΟΛΩΜΟ

Ομάδα: 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 70΄ – 90΄

Εισηγήτρια: Κατερίνα Τικτοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΖΩΝΤΑΝΟ ΠΑΛΜΟ ΤΗΣ ΙΛΙΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

(Α΄ + Β΄ τάξεις) Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Φένια Παπαδόδημα, Ηθοποιός, Μουσικός, Σκηνοθέτις

ΒΙΒΛΙΟ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΕ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Ελένη Δικαίου, Ελένη Κατσαμά, Φίλιππος Μανδηλαράς, Αλεξάνδρα Μητσιάλη, Μαρία Παπαδάκη

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

Επιστημονικό εργαλείο του προγράμματος: Ιστοσελίδα «Travelogues – Με το βλέμμα των περιηγητών» του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» (www.travelogues.gr)

Ομάδα: 30 – 50 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτριες: Φλώρα Καραγιάννη, Δρ Αρχαιολόγος, Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, Επιστημονικός Σύμβουλος Υπουργείου Παιδείας στο μάθημα Βυζαντινής Ιστορίας, στο πρόγραμμα Ψηφιακού Εμπλουτισμού των Σχολικών Βιβλίων
Ανθούλα Χοτζάκογλου, Θεατρολόγος

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Η πόλη, τα μνημεία, οι άνθρωποι όπως τα είδαν οι περιηγητές από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα

Επιστημονικό εργαλείο του προγράμματος: Ιστοσελίδα «Travelogues – Με το βλέμμα των περιηγητών» του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» (www.travelogues.gr)

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 70 – 90΄

Εισηγήτρια: Κατερίνα Στάθη, Ιστορικός της Οθωμανικής περιόδου

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΧΑΡΑΛΝΤ ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

Περιηγητισμός και πολιτισμική ιστορία στον 19ο αιώνα

Επιστημονικό εργαλείο του προγράμματος: Ιστοσελίδα «Travelogues – Με το βλέμμα των περιηγητών» του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» (www.travelogues.gr)

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Μίρκα Παλιούρα, Ιστορικός Τέχνης

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ: ΜΥΘΟΣ Η ΑΛΗΘΕΙΑ;

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητές: Λία Γαλάνη, Λέκτορας στη Διδακτική της Γεωγραφίας και των Επιστημών της Γης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Κώστας Χατζηλάμπρου, Εκπαιδευτικός, MSc στην Εκπαίδευση

ΔΙΣΧΙΛΙΟΧΡΟΝΟ ΤΑΞΙΔΙ Μ΄ ΕΝΑ ΣΚΑΡΙ ΝΑΥΑΓΙΣΜΕΝΟ

Ναυάγιο Αντικυθήρων: Ιστορία – Αρχαιολογία – Τεχνολογία

(Γ΄ τάξη) Ομάδα: 30 – 50 μαθητές, διάρκεια 70 – 90΄

Εισηγητής: Θεοτόκης Θεοδούλου, Δρ Αρχαιολόγος, Καταδυόμενος, Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων (Γραφείο Κρήτης), Επιστημονικός συν-υπεύθυνος πεδίου της έρευνας στο Ναυάγιο των Αντικυθήρων

ΤΕΧΝΕΣ

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ

Από τη Frida Kahlo στη Nicki Minaj! Αναζητώντας πολιτισμικό στίγμα ανάμεσα στα έργα σύγχρονης τέχνης, των μουσικών βίντεο κλιπ, το διαδίκτυο και τις «selfies»

Ομάδα: 30 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Κωνσταντίνος Κωστούρος, Ζωγράφος, Εκπαιδευτικός

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ – ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ

Όταν η Ποίηση συνομιλεί με τη Ζωγραφική...

Ομάδα: 30 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Δάφνη Στεφανίδου, Φιλολόγος-Εκπαιδευτικός, MA Πανεπιστήμιο Cambridge

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

(Γ' τάξη) Ομάδα: 30-50 μαθητές, διάρκεια: 90'

Εισηγήτρια: Μαριάννα Κάλμπαρη, Σκηνοθέτις, Συγγραφέας, Καθηγήτρια Υποκριτικής, Καλλιτεχνική Διευθύντρια Θεάτρου Τέχνης Κάρολου Κουν

ΜΕ ΟΧΗΜΑ ΤΗ ΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ

Ποίηση και πραγματικότητα

(Α' + Β' τάξεις) Ομάδα: 25 μαθητές, διάρκεια 120' (χωρίς διάλειμμα)

Εισηγήτρια: Μαρία-Όλγα Αθηναίου, Ηθοποιός, ειδικευμένη στο σωματικό θέατρο και τη θεατρική αγωγή για παιδιά και εφήβους

Σχεδιασμός προγράμματος: Μαρία-Όλγα Αθηναίου, Βαλεντίνα Παπαδημητράκη (Ηθοποιός, Σκηνοθέτις, ειδικευμένη στη θεατρική αγωγή για παιδιά και εφήβους)

ΦΥΣΙΚΗ

Ο ΝΕΥΤΩΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗΛΟ

Τι μας λένε οι μύθοι για την επιστήμη;

(Α' + Β' τάξεις) Ομάδα μαθητών: 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 70' – 90'

Εισηγήτρια: Ειρήνη Γκουνταρούλη, Διδάκτωρ ιστορίας επιστημών

Επιστημονικός Σύμβουλος: Μανώλης Πατηνιώτης, Αναπλ. Καθηγητής Ιστορίας Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΔΑΡΒΙΝΟΥ

Από το Cambridge στα νησιά Galápagos

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγητής: Σταύρος Ιωαννίδης, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής στο τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο δρόμο προς μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε αρμονία και με σεβασμό στον άνθρωπο, το φυσικό και πολιτισμικό του περιβάλλον.

Ομάδα: 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Αγγελική Γεροντέλη, Περιβαλλοντολόγος, MSc, Επιστημονική συνεργάτις Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) του Ε. Μ. Πολυτεχνείου

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΑΚΡΑΙΑ ΚΑΙΡΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Μπορούμε να προστατευτούμε από αυτά; Ποιος ο ρόλος των μετεωρολόγων και των Μ.Μ.Ε;

Ομάδα: 30 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Νικολέτα Ζιακοπούλου, Φυσικός, Μετεωρολόγος

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ

ΕΝΑ ΛΙΚΕ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ SOCIAL NETWORKS

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης ως εργαλεία εκπαίδευσης και αρωγοί της ενηλικίωσης

Ομάδα: 30 – 45 μαθητές, διάρκεια 120΄ (χωρίς διάλειμμα)

Εισηγητής: Αποστόλης Καπαρουδάκης, Δημοσιογράφος ειδικευμένος σε θέματα επικοινωνίας στο διαδίκτυο

«ΟΝΑΙΡ» ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΗΜΕΡΑ

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Μαργαρίτα Μυτιληναίου, Δημοσιογράφος, Ραδιοφωνική παραγωγός

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΗ – ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ – ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ομάδα 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Μυρτώ Πίγκου-Ρεπούση, Δρ. Εκπαιδευτικού Θεάτρου/Δράματος,
Διδάσκουσα Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Μια περιήγηση στην ομορφιά της ανθρώπινης φύσης

Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 120΄ (χωρίς διάλειμμα)

Εισηγητής: Γιώργος Τσιτσιρίγκος, Εκπαιδευτής Επικοινωνίας

ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Οι έννοιες αλληλεγγύη, ανθρωπισμός και σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Αναστάσιος Υφαντής, Κοινωνικός Λειτουργός (Γιατροί του Κόσμου)

Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΕΛΙΚΑ Η ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ ΜΟΡΦΗ ΒΙΑΣ

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 70 – 90΄

Εισηγητής: Μάριος Κουκουνάρας-Λιάγκης, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΕΚΔΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

(Α΄ + Β΄ τάξεις) Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Αικατερίνη Σοφianoπούλου, MScinStressManagement, Ψυχολόγος

ΜΑΘΑΙΝΩ ΝΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΩ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΙ ΤΟΝ ΘΥΜΟ ΜΟΥ

Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Αναστασία Σοφianoπούλου, MSc, PhD, Ψυχολόγος, Διδάκτωρ Κλινικής
Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ 28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Όταν το παρόν συναντά το παρελθόν

Το πρόγραμμα θα διεξαχθεί από 14– 26 Οκτωβρίου 2015

(Γ' τάξη) Ομάδα: 60 – 90 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Αιμιλία Καραλή, δ.φ., Συγγραφέας

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ 25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

Το πρόγραμμα θα διεξαχθεί από 15 – 23 Μαρτίου 2016

(Γ' Τάξη) Ομάδα: 60 – 80 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Αιμιλία Καραλή, δ.φ., Συγγραφέας

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ 25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

Θέματα από την Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης

Το πρόγραμμα θα διεξαχθεί από 15 – 23 Μαρτίου 2016

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Μαρία Ευθυμίου, Αναπλ. Καθηγήτρια Νέου Ελληνισμού Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ

Πρόγραμμα για τη μετάβαση στην εφηβεία και τον σχολικό εκφοβισμό

Ομάδα: 25 – 30 μαθητές

Εισηγητές: Μάριος Κουκουνάρας Λιάγκης, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ηρώ Ποταμούση, Κοινωνιολόγος, Θεατροπαιδαγωγός

Κατερίνα Λασκαρίδη, Ψυχολόγος, Ειδική παιδαγωγός

ΒΙΒΛΙΟΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Το βιβλίο, ένας φίλος που επιλέγω

Ομάδα: 25 – 30 μαθητές

Εισηγήτρια: Άννα Κατρά, Φιλολόγος-Εκπαιδευτικός, MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, τ. Υπεύθυνη Σχολικής βιβλιοθήκης

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Όλα τα Προγράμματα παρέχονται δωρεάν
Αιτήσεις δεκτές από 1^{ης} Σεπτεμβρίου έως και 30 Οκτωβρίου 2015
Έναρξη Προγραμμάτων Δευτέρα, 5 Οκτωβρίου 2015

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΛΩΣΣΑ

ΛΟΓΟΣ-ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ: Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ομάδα 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ελένη Παναρέτου, Αναπλ. Καθηγήτρια Θεωρητικής Γλωσσολογίας-Κειμενογλωσσολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Η ανταλλαγή επιχειρημάτων βρίσκεται στη βάση κάθε πολιτισμένης συζήτησης στην οποία οι ομιλητές διατυπώνουν διαφορετικές και αντικρουόμενες απόψεις πάνω στο ίδιο θέμα, γιατί το επιχείρημα αποτελεί το κύριο εργαλείο της πειθούς.

Η επιχειρηματολογία, η τέχνη δηλαδή της εύρεσης και υποστήριξης πειστικών επιχειρημάτων για να υποστηρίξει κάποιος τις απόψεις του αλλά και να ανασκευάσει τα επιχειρήματα της άλλης πλευράς, αποτέλεσε από την αρχαιότητα αντικείμενο που απασχόλησε φιλοσόφους και ρήτορες.

Στη σύγχρονη εποχή η επιχειρηματολογία αποτελεί αντικείμενο έρευνας της Ρητορικής, της επιστήμης της Επικοινωνίας, αλλά και των επιστημών του Λόγου. Κάθε μια από τις διαφορετικές αυτές επιστήμες δίνει έμφαση σε διαφορετικές όψεις του επιχειρήματος και του επιχειρηματολογικού κειμένου (λογική, ρητορική, κειμενική).

Στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα παρουσιάζεται η κειμενική πλευρά της επιχειρηματολογίας, οι αρχές δηλαδή που οδηγούν στη διαμόρφωση ενός αποτελεσματικού επιχειρηματολογικού κειμένου, προφορικού ή γραπτού.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Οι μαθητές καλούνται υπό μορφή άσκησης να διατάξουν στη σωστή σειρά, να αξιολογήσουν και να ανασκευάσουν επιχειρήματα, που τους παρουσιάζονται από την εισηγήτρια.

Στόχοι του προγράμματος:

- να παρουσιαστεί στους μαθητές η δομή των επιχειρηματολογικών κειμένων
- να συζητηθούν οι τρόποι και τα κριτήρια, με τα οποία αξιολογούνται τα επιχειρήματα και προχωρεί κανείς στην ανασκευή τους

ΩΡΑ ΝΑ ΞΕ-BLOGΑΡΕΙΣ

Γράφοντας για τη ζωή σου και τα ενδιαφέροντά σου στο διαδίκτυο

Ομάδα: 30 –40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Γιώργος Πολυμενέας, Διδακτορικός φοιτητής Πανεπιστημίου Pompeu Fabra (Τμήμα Μετάφρασης και Επιστημών της Γλώσσας), Συντάκτης

Γράφουμε με τον ίδιο τρόπο μια σχολική έκθεση και ένα post σε ένα blog, ακόμα κι αν μιλάμε για το ίδιο θέμα; Πόσο διαφορετικό είναι να γεμίζουμε με λέξεις μία λευκή σελίδα από το να γεμίζουμε με λέξεις τον κειμενογράφο του WordPress; Γιατί είναι χρήσιμο να γνωρίζουμε πώς πρέπει να γράφουμε σε διαφορετικές περιστάσεις; Τις απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα θα επιχειρήσει να δώσει το παρόν πρόγραμμα, μέσα από την οπτική που προσφέρει η γλωσσολογία στη μελέτη αυτού που συνοπτικά και αφαιρετικά ονομάζεται «γλώσσα του διαδικτύου».

Εξέλιξη του προγράμματος:

Στη διάρκεια της συνάντησης θα αναλυθούν μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα όψεις και χαρακτηριστικά της γλώσσας του διαδικτύου, με έμφαση στο blogging. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στον τρόπο με τον οποίο το διαδίκτυο γενικά και οι πλατφόρμες για blogging ειδικότερα επηρεάζουν και διαμορφώνουν ως κανάλια επικοινωνίας την παραγωγή ενός κειμένου, τόσο ως προς τα χαρακτηριστικά της δομής του, όσο και ως προς εκείνα του περιεχομένου του. Επιπλέον, και εφόσον εκπαιδευτικοί και μαθητές το επιθυμούν, είναι δυνατόν να δοθεί πρακτική καθοδήγηση από τον εισηγητή, προκειμένου οι μαθητές να γίνουν οι ίδιοι παραγωγοί ψηφιακών κειμένων, δημιουργώντας ένα συλλογικό blog για το σχολείο τους.

Στόχοι του προγράμματος:

- να εξοικειωθούν οι μαθητές με τρόπους γραφής τους οποίους συναντούν στη καθημερινότητα τους, αλλά όχι στη σχολική τάξη
- να γνωρίσουν τα διαφορετικά επίπεδα ύφους της ελληνικής γλώσσας και να κατανοήσουν ότι η ανάπτυξη του υφολογικού τους ρεπερτορίου είναι απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να γίνουν ικανοί και αποτελεσματικοί χρήστες της γλώσσας,

παράγοντας κείμενα τα οποία θα είναι όχι μόνο γραμματικά και συντακτικά σωστά, αλλά και κατάλληλα για το στόχο που πρέπει να επιτελέσουν

- να έρθουν σε επαφή με νέες τεχνολογίες με τις οποίες είναι ήδη εξοικειωμένοι σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ (επιλογή του Α ή Β)

(Β' + Γ' τάξεις) Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγητής: Βασίλης Βασιλειάδης, Ερευνητής Α, Τμήμα Γλώσσας και Λογοτεχνίας, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

A. ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΓΡΑΦΟΥΜΕ ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Οι μαθητές οργανώνονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να διερευνήσουν ένα από τα λιγότερο γνωστά είδη ποιημάτων μικρής φόρμας και σταθερής μορφής: χάικου, λίμερικ, τάνκα, παντούμ. Επιλέγονται ποιήματα ελλήνων ποιητών (π.χ. Σεφέρης, Αντωνίου, κ.λπ.) και μεταφρασμένα στα ελληνικά (π.χ. Απολλιναίρ, κ.ά.). Μπορούν να εμπλακούν και μορφές της λαϊκής ποίησης, όπως οι μαντινάδες. Μια ακόμη ομάδα αναλαμβάνει καλλιγράμματα.
- Οι ομάδες συγκρίνουν τα ποιήματα που τους δόθηκαν, εντοπίζουν τα ιδιαίτερα μορφικά γνωρίσματα του είδους και καταγράφουν τα γνωρίσματα αυτά.
- Με βάση τα συμπεράσματά τους αναλαμβάνουν να δημιουργήσουν δικά τους ποιήματα σύμφωνα με το είδος που έχει ανατεθεί στην ομάδα τους.
- Στο τέλος, κάθε ομάδα εξηγεί στις υπόλοιπες τα γνωρίσματα του είδους που της ανατέθηκε και παρουσιάζει τα ποιήματα που δημιούργησε. Μπορούν να προταθούν διαδικασίες επιλογής-ανθολόγησης από τα ποιήματα που θα δημιουργήσουν οι μαθητές στην προοπτική μιας έκθεσής τους με τη λήξη του ετήσιου κύκλου.
- Με την ολοκλήρωση της δράσης των ομάδων, δίνονται από τον εισηγητή οι τυπικοί ορισμοί των συγκεκριμένων ειδών, καθώς και τα παγιωμένα ιδιοσυστατικά τους γνωρίσματα.

Στόχοι του προγράμματος:

- να γνωρίσουν οι μαθητές τα λιγότερο γνωστά είδη των χάικου, λίμερικ, τάνκα, παντούμ, ποιήματα σε μικρή φόρμα και με αυστηρά σταθερή μορφή, καθώς και το ιδιαίτερο είδος των καλλιγραμμάτων
- να ασκηθούν στην αυστηρή φόρμα συνθέτοντας δικά τους «ποιήματα»
- να κατανοήσουν ότι η ποιητική έκφραση είναι μια ελεύθερη δημιουργία που πειθαρχεί σε αυστηρούς κανόνες

- να εμπεδώσουν τα μορφικά στοιχεία με τα οποία κατασκευάζεται η ποίηση (στίχοι, αριθμοί συλλαβών, ρίμα, κ.λπ.)

B. ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΓΡΑΦΟΥΜΕ ΜΙΚΡΟΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Οι μαθητές οργανώνονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να διερευνήσουν τα συστατικά γνωρίσματα ειδών σύντομου αφηγηματικού λόγου: μύθοι (Αισώπου, LaFontaine, κ.ά.), παραβολές, λαϊκές αλληγορίες, σύντομο παραμύθι, σύντομο διήγημα-μικρό πεζό. Εκτός από τις παλαιότερες μορφές σύντομης αφήγησης (λαϊκές και λόγιες) επιλέγονται και κείμενα της σύγχρονης μικροαφήγησης, νεοελληνικής και μεταφρασμένης, με την ευρύτητα της θεματικής τους και τη μοντέρνα τεχντροπία τους.
- Οι ομάδες μελετούν τα αφηγηματικά κείμενα που τους δίνονται, εντοπίζουν, συζητούν και καταγράφουν τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του είδους: ύφους και δομής, γλώσσας και θέματος, τεχνικών γραφής και τρόπων έκφρασης.
- Με βάση τα συμπεράσματά τους αναλαμβάνουν να δημιουργήσουν δικές τους μικροαφηγήσεις.
- Στο τέλος, κάθε ομάδα εξηγεί στις υπόλοιπες τα γνωρίσματα των σύντομων αφηγήσεων που μελέτησε και παρουσιάζει/διαβάζει δυνατά τις δικές της δημιουργικές ασκήσεις στον πεζό λόγο. Υπάρχει η δυνατότητα επιλογής-ανθολόγησης από τις σύντομες αφηγήσεις που θα δημιουργήσουν οι μαθητές στην προοπτική μιας (ψηφιακής) έκθεσής τους με τη λήξη του ετήσιου κύκλου.
- Με την ολοκλήρωση της δράσης των ομάδων, κατατίθενται στην ολομέλεια οι απαραίτητες γνώσεις για το λογοτεχνικό είδος (όροι, ορισμοί, χαρακτηριστικά γνωρίσματα).

Στόχοι του προγράμματος:

- να ασκηθούν οι μαθητές ως αναγνώστες κυρίως, δευτερευόντως ως συν-δημιουργοί, σε μορφές της σύντομης αφήγησης, τόσο τις παλαιότερες, λόγιες ή λαϊκές, όσο και τη σύγχρονη μικρομυθοπλασία
- να εμπεδώσουν οι μαθητές τη διάκριση μιας παλαιότερης/παραδοσιακής σύντομης αφήγησης από τη σύγχρονη μικροαφήγηση καθώς επίσης και τα σημεία σύγκλισης της τελευταίας με τον συνθηματικό λόγο της διαφήμισης ή τον λόγο-στιγμιότυπο του διαδικτύου
- να οδηγηθούν σταδιακά να συνειδητοποιήσουν ότι μια (λογοτεχνική) αφήγηση οργανώνεται με ορισμένες τεχνικές και τρόπους και στοχεύει σε ένα συγκεκριμένο αισθητικό αποτέλεσμα

Η ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟ ΣΟΛΩΜΟ

Ομάδα: 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 70΄

Εισηγήτρια: Κατερίνα Τικτοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ο σημαντικός Έλληνας ποιητής Διονύσιος Σολωμός άφησε τα περισσότερα και σημαντικότερα έργα του ανολοκλήρωτα και σε αποσπασματική μορφή, γεγονός που δημιούργησε και εξακολουθεί να δημιουργεί αναγνωστική αμηχανία. Ένας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους υπέρβασης της αμηχανίας αυτής -αν όχι ο μόνος- είναι η αλλαγή της αναγνωστικής συμπεριφοράς μας.

Με βάση την παραπάνω διαπίστωση, το πρόγραμμα στοχεύει να επισημάνει και να καλλιεργήσει την αναγνωστική συμπεριφορά που προσιδιάζει στα ανολοκλήρωτα έργα του Σολωμού, με άξονα μια απλή και διεπιδραστική διαδικασία, που μπορεί να ακολουθηθεί τόσο με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή όσο και χωρίς αυτή.

Κατά τη διαδικασία προσέγγισης του ανολοκλήρωτου σολωμικού κειμένου επιστρατεύονται παραδείγματα από την τέχνη και τη σύγχρονη λογοτεχνία, τα οποία λειτουργούν ως παράλληλα στο σολωμικό κείμενο και βοηθούν τον αναγνώστη να επαναπροσδιορίσει την αναγνωστική του στάση.

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΖΩΝΤΑΝΟ ΠΑΛΜΟ ΤΗΣ ΙΛΙΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

(Α΄ + Β΄ τάξεις) Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Φένια Παπαδόδημα, Ηθοποιός, Μουσικός, Σκηνοθέτις

Προσεγγίζοντας τις διαφορετικές θεματικές της Ιλιάδας και της Οδύσσειας, θυμίζουμε στα παιδιά ότι ο Όμηρος υπήρξε ραψωδός. Τι ακριβώς σήμαινε αυτό; Ποιος ήταν ο κοινωνικός ρόλος του ραψωδού; Πώς ακουγόταν αυτός ο λόγος με τη συνοδεία της αρχαίας κιθάρας;

Η δύναμη του ομηρικού λόγου αντλείται σε μεγάλο βαθμό μέσα από τη ρυθμική και μουσική του διάσταση. Ανακαλύπτοντας τον ρυθμό του δακτυλικού εξαμέτρου, ζωντανεύουμε το κείμενο βγάζοντάς το από το πλαίσιο μιας βαρετής, ακαδημαϊκής ανάγνωσης. Γι΄ αυτό χρησιμοποιούμε κρουστά και έγχορδα όργανα (άρπα), για να συντονιστούμε με την έμμετρη διάσταση του λόγου, προσεγγίζοντας έτσι την τεχνική των αρχαίων ραψωδών. Δίνουμε όμως και παραδείγματα σύγχρονων και υπαρκτών ραψωδών από διαφορετικές φυλές του κόσμου, μέσα από οπτικό υλικό. Πόσο διαχρονικό είναι ένα τέτοιο λειτούργημα;

Ως προς τη θεατρικότητα της Οδύσσειας και της Ιλιάδας, καταλαβαίνουμε γιατί ο ραψωδός φέρει όλο το θέατρο στην πλάτη του σαν το σαλιγκάρι. Είναι αδιαμφισβήτητα ο πρόδρομος του αρχαίου δράματος. Εξετάζουμε, διαβάζοντας το κείμενο, το πώς η δραματουργία, οι ρόλοι, η ψυχολογική και ηθική διάσταση του ήρωα, αλλά και οι τεχνικές αφήγησης που χρησιμοποιεί ο Όμηρος εκφράζονται μέσα από τον ρυθμό του λόγου. Ο Πήτερ Μπρουκ έγραφε πως όλα είναι ρυθμός, ακόμη και τα βαθύτερα και σύνθετα νοήματα, όλες οι αποχρώσεις των συναισθημάτων, των βιωμάτων, όλα όσα ο λόγος μπορεί να καταγράψει μέσα από τις λέξεις, όλα μεταφράζονται σε ρυθμό.

Τέλος, θίγουμε το ζήτημα του σύγχρονου ραψωδού σε μία κοινωνία σαν τη δική μας. Υπάρχει άραγε κάτι αντίστοιχο σήμερα; Μήπως οι ράπερ έχουν κάτι κοινό με τους αρχαίους ραψωδούς, ίσως πολύ περισσότερο απ' ό,τι φανταζόμαστε;

Εξέλιξη του προγράμματος:

- εισαγωγή στη ραψωδία
- θεματικές Ιλιάδας και Οδύσσειας
- ραψωδία και θέατρο – ανάγνωση στα νέα ελληνικά και θεατρική προσέγγιση του κειμένου
- εργαστήρι ρυθμού – ανάλυση και αναπαραγωγή του δακτυλικού εξαμέτρου πάνω σ' ένα μικρό απόσπασμα στα αρχαία με τη συνοδεία άρπας και κρουστών οργάνων
- ραψωδία ως κοινωνικό λειτουργήμα μέχρι σήμερα – συσχετισμός με σύγχρονους «ραψωδούς»
- προβολή υλικού

ΒΙΒΛΙΟ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΕ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Ελένη Δικαίου, Ελένη Κατσαμά, Φίλιππος Μανδηλαράς, Αλεξάνδρα Μητσιάλη, Μαρία Παπαδάκη

Οι μαθητές επιλέγουν συγγραφέα και βιβλίο ή βιβλία της αρεσκείας τους, τα οποία μελετούν και στη συνέχεια σχολιάζουν και συζητούν με τον δημιουργό.

Ελένη Δικαίου, *Ο άνεμος στα μαλλιά της*, Εκδόσεις Πατάκη
Θα σε ξαναδώ φιλαράκι μου, Εκδόσεις Πατάκη

Ελένη Κατσαμά, *Κοσμοδρόμιο*, Εκδόσεις Πατάκη

Φίλιππος Μανδηλαράς, *Ζωή σαν ασανσέρ*, Εκδόσεις Πατάκη

Αλεξάνδρα Μητσιάλη, *Θα σε σώσω ό,τι κι αν γίνει*, Εκδόσεις Παπαδόπουλος

Μαρία Παπαδάκη, *Το δέντρο το μονάχο*, Εκδόσεις Πατάκη

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

Επιστημονικό εργαλείο του προγράμματος: Ιστοσελίδα «Travelogues – Με το βλέμμα των περιηγητών» του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» (www.travelogues.gr)

Ομάδα: 30 – 50 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτριες: Φλώρα Καραγιάννη, Δρ Αρχαιολόγος, Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, Επιστημονικός Σύμβουλος Υπουργείου Παιδείας στο μάθημα Βυζαντινής Ιστορίας, στο πρόγραμμα Ψηφιακού Εμπλουτισμού των Σχολικών Βιβλίων
Ανθούλα Χοτζάκογλου, Θεατρολόγος

Οι ανασκαφές των τελευταίων χρόνων στην Κωνσταντινούπολη έχουν φέρει στο φως σημαντικά ευρήματα από το βυζαντινό λιμάνι του Θεοδοσίου, που αποτελούσε το σημαντικότερο της πρωτεύουσας του Βυζαντίου. Στο λιμάνι αυτό κατέφθαναν καθημερινά δεκάδες πλοία, φορτωμένα με εμπορεύματα από όλα τα μέρη της αυτοκρατορίας, όπως με σιτάρι από την Αίγυπτο, ελεφαντοστά από τις Ινδίες, λάδι από τη Χίο, κρασί από την Ρόδο. Ξαφνικά, γύρω στο 1000, ξεσπά στην Κωνσταντινούπολη μια φοβερή καταιγίδα, ο ποταμός Λύκος υπερχειλίζει, τα πλοία αναποδογυρίζουν, τα άλογα που βρίσκονταν στο λιμάνι φορτωμένα με κοφίνια πέφτουν στη θάλασσα, τα πλοία που ήταν δεμένα στις αποβάθρες ξελύνονται και βυθίζονται. Λίγες ώρες μετά, τίποτε δεν θύμιζε το ακμαίο λιμάνι καθώς η καταστροφή ήταν μεγάλη και αναπόφευκτη.

1000 χρόνια μετά, ένα τυχαίο εύρημα, μια άγκυρα, γίνεται αφορμή να αρχίσει μια ανασκαφή στο χώρο όπου παλιά ήταν το λιμάνι του Θεοδοσίου. Ξαφνικά, όσο η ανασκαφή προχωρά, τόσο τα ευρήματα πολλαπλασιάζονται. Συνολικά εντοπίζονται

37 πλοία, κάποια με τα φορτία τους και κάποια αναποδογυρισμένα, 30 άγκυρες, 25 αποβάθρες, χιλιάδες θραύσματα αγγείων, σπόροι, ξηροί καρποί, φρούτα κ.ά.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- αναπαράσταση της Κωνσταντινούπολης μέσα από χαρακτηριστικά και ταχυδρομικά δελτάρια
- εκπαιδευτική δραστηριότητα μέσα από το πόρταλ:
<http://exploringbyzantium.gr/EKBMM/Page?name=games&lang=gr>
- προβολή αναπαράστασης του λιμανιού
- θεατρικά δρώμενα: τα παιδιά αναλαμβάνουν ρόλο αρχαιολόγου και ανακαλύπτουν ευρήματα του λιμανιού, τμήματα από τα πλοία και τα φορτία τους, τα οποία ανασυνθέτουν ως παζλ

Στόχοι του προγράμματος:

- να αντλήσουν οι μαθητές πραγματικές πληροφορίες για τη μορφή του λιμανιού στη βυζαντινή περίοδο, τη μορφή των πλοίων και το είδος των εμπορικών συναλλαγών και να βιώσουν τη δραματικότητα των στιγμών που οδήγησαν στην καταστροφή του λιμανιού
- να γίνουν τα ίδια τα παιδιά για λίγες στιγμές αρχαιολόγοι, να ανακαλύψουν τα μυστικά του βυθού και να ανασυνθέσουν εικόνες μέσα από τα αποσπασματικά ευρήματα

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Η πόλη, τα μνημεία, οι άνθρωποι όπως τα είδαν οι περιηγητές από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα

Επιστημονικό εργαλείο του προγράμματος: Ιστοσελίδα «Travelogues – Με το βλέμμα των περιηγητών» του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» (www.travelogues.gr)

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 70 –90΄

Εισηγήτρια: Κατερίνα Στάθη, Ιστορικός της Οθωμανικής περιόδου

Η Οθωμανική κυριαρχία στην Αθήνα ξεκίνησε με την κατάκτησή της το 1456 από τον Σουλτάνο Μωάμεθ Β΄ και, εκτός από ένα τρίχρονο διάλειμμα Βενετικής κατοχής, συνεχίστηκε μέχρι τα πολυτάραχα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης και την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους. Η τελική αποχώρηση της Οθωμανικής φρουράς από την Ακρόπολη έλαβε χώρα το 1833.

Κατά τη διάρκεια των αιώνων αυτών, οι Ευρωπαίοι περιηγητές που ταξίδευαν στον χώρο της Μεσογείου και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, έφταναν στην Αθήνα και αποτύπωναν με όλο και περισσότερο ενδιαφέρον τις εμπειρίες τους σε έργα που σήμερα αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών για την πολεοδομία, τα αρχαία μνημεία, αλλά και για την καθημερινή ζωή, τα ήθη και έθιμα κάθε εθνοτικής ομάδας της πόλης.

Οι μαθητές, μέσα από περιηγητικά κείμενα και εικόνες, θα γνωρίσουν την Αθήνα πριν γίνει πρωτεύουσα, τα μνημεία της που συχνά είχαν άλλη χρήση και μορφή σε σχέση με τώρα, και τους κατοίκους της που ανήκαν σε διάφορες εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες. Πιο συγκεκριμένα, θα συζητηθούν οι ενότητες:

Εξέλιξη του προγράμματος:

- διοικητική οργάνωση
- οικονομική δραστηριότητα
- κοινωνική διαστρωμάτωση
- όψεις της πόλης
- μνημεία
- καθημερινή ζωή
- εθνοτικές ομάδες
- προβολή υλικού από τη σχετική ιστοσελίδα του Ιδρύματος
- πλοήγηση στην ιστοσελίδα και αναζήτηση στοιχείων και εικόνων από το σύνολο του διαθέσιμου εικονογραφικού υλικού

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΧΑΡΑΛΝΤ ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

Περιηγητισμός και πολιτισμική ιστορία στον 19ο αιώνα

Επιστημονικό εργαλείο του προγράμματος: Ιστοσελίδα «Travelogues – Με το βλέμμα των περιηγητών» του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» (www.travelogues.gr)

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Μίρκα Παλιούρα, Ιστορικός Τέχνης

Ποιοι είναι οι ταξιδιώτες που έρχονται στον Πειραιά; Τι δρομολόγιο ακολουθούν; Για ποιο σκοπό ταξιδεύουν; Πώς περιγράφουν τα μέρη που επισκέπτονται και πώς τα αποτυπώνουν εικονογραφικά; Τι παίρνουν μαζί τους όταν φεύγουν; Πώς σχετίζεται ένας βίκινγκ βασιλιάς με το περίφημο λιοντάρι του Πειραιά;

Προσεγγίζοντας διεπιστημονικά τα κείμενα της ταξιδιωτικής γραμματείας και εξετάζοντας τα χαρακτηριστικά έργα που εικονίζουν όψεις του Πειραιά, θα ακολουθήσουμε τα ίχνη των περιηγητών που επισκέφθηκαν το λιμάνι και την περιοχή ακολουθώντας προσωπικά οράματα και ομαδικές αποστολές. Η διακίνηση ανθρώπων, εμπορευμάτων και ιδεών στο μεγάλο λιμάνι θα αποτελέσει τον καμβά πάνω στον οποίο θα σχολιαστούν επιλεγμένα θέματα, όπως ιστορικά γεγονότα, αρχαιολογικά μνημεία, καθημερινή ζωή, οικιστική ανάπτυξη. Θα εστιάσουμε στον 19ο αιώνα, αφού γίνει μια σύντομη ανασκόπηση στους προηγούμενους αιώνες.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- εισαγωγικά στοιχεία σχετικά με τον όρο «περιηγητισμός»: ορισμός, άντρες και γυναίκες περιηγητές, συνταξιδιώτες, διαδρομές, εξοπλισμός, κ.λπ.
- ταξίδι και φανταστική απεικόνιση: απεικονίσεις του Πειραιά, χαρτογραφία και ονοματολογία, περιηγητικές εκδόσεις (15ος-18ος αι.)
- ο Πειραιάς κατά τον 19ο αιώνα: σύνδεση με ιστορικά γεγονότα και πολιτισμικά στοιχεία κατά χρονολογική σειρά: προεπαναστατικά χρόνια (1800-1820), Ελληνική Επανάσταση & Καποδίστριας (1821-1831), Οθωνική περίοδος (1833-1862), Οδεύοντας προς τον νέο αιώνα (1863-1900)
- πλοήγηση στην ιστοσελίδα Travelogues και αναζήτηση στοιχείων και εικόνων από το σύνολο του διαθέσιμου εικονογραφικού υλικού

Στόχοι του προγράμματος:

- να γνωρίσουν οι μαθητές την ιστορία του Πειραιά, μέσα από τις σωζόμενες μαρτυρίες των περιηγητών και τις σχετικές εικαστικές απεικονίσεις
- να αξιοποιηθούν κατάλληλα ιστορικά και ανεκδοτολογικά στοιχεία, αλλά και χαρακτηριστικά έργα
- να συνθέσουν μια συνολική εικόνα της πολιτισμικής ιστορίας του τόπου

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ: ΜΥΘΟΣ Η ΑΛΗΘΕΙΑ;

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγητές: Λία Γαλάνη, Λέκτορας στη Διδακτική της Γεωγραφίας και των Επιστημών της Γης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Κώστας Χατζηλάμπρου, Εκπαιδευτικός, MSc στην Εκπαίδευση

Είναι αλήθεια ή μύθος ότι υπήρχαν πειρατές στο Αιγαίο; Τα Φαλάσαρνα στην Κρήτη, η νότια Πελοπόννησος, τα Κύθηρα και τα Αντικύθηρα υπήρξαν ιστορικά κρησφύγετα πειρατών; Ο Κοκκινογέννης ήταν υπαρκτό πρόσωπο; Οι πειρατές δημιουργούσαν χάρτες για να μην ξεχνούν πού κρύβουν τους θησαυρούς τους;

Εξέλιξη του προγράμματος:

Πειρατεία... Κομμάτι της ελληνικής ιστορίας; Ιδέα, περιπέτεια ή γοητευτικό παραμύθι της θάλασσας;

- Οι μαθητές μέσα από την περιπλάνηση στο χώρο και στο χρόνο γνωρίζουν στιγμιότυπα της πειρατείας στο Αιγαίο.
- Συνδέουν την ιστορία της Ελλάδας με τη Γεωγραφία της και συνειδητοποιούν ότι το ανάγλυφο αποτελεί τον καμβά πάνω στον οποίο υφαίνονται οι πράξεις των ανθρώπων, αλλά και το ρόλο των προσωπικοτήτων ή των ανθρώπινων ομάδων στην εξέλιξη ενός φαινομένου στο χώρο.
- Ανακαλύπτουν με τη βοήθεια των χαρτών αλλά και αναπαραστάσεων του παλαιοανάγλυφου ότι το πολυσχιδές ανάγλυφο της Ελλάδας με την πληθώρα λιμανιών

και ορμίσκων φιλοξένησε πειρατές εξασφαλίζοντάς τους δράση μακριά από οποιαδήποτε κρατική εποπτεία.

- Μαθαίνουν για τα καράβια, τα μέσα πλοήγησης και τις διαδρομές των πειρατών στο Αιγαίο.
- Διαπιστώνουν πώς η αρχιτεκτονική των σπιτιών αλλά και των οχυρωματικών έργων εξασφάλιζε την προστασία των κατοίκων των νησιών και παραθαλάσσιων περιοχών από τους πειρατές.
- Γνωρίζουν ιστορικούς πειρατές και με οδηγό πραγματικές ιστορίες «στήνουν» ένα παιχνίδι στον υπολογιστή: ένα ομαδικό παιχνίδι με εμπόδια, παραπλανητικές πληροφορίες και στοιχεία που οδηγούν τις ομάδες στην ανακάλυψη του κρυμμένου θησαυρού.
- Χρησιμοποιείται προβολή υλικού, καρτέλες και έντυπα με πληροφοριακό υλικό και λογισμικό για το διαδραστικό παιχνίδι.

ΔΙΣΧΙΛΙΟΧΡΟΝΟ ΤΑΞΙΔΙ Μ' ΕΝΑ ΣΚΑΡΙ ΝΑΥΑΓΙΣΜΕΝΟ

Ναυάγιο Αντικυθήρων: Ιστορία – Αρχαιολογία – Τεχνολογία

(Γ' τάξη) Ομάδα: 30 – 50 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγητής: Θεοτόκης Θεοδούλου, Δρ. Αρχαιολόγος, Καταδυόμενος, Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων (Γραφείο Κρήτης), Επιστημονικός συν-υπεύθυνος πεδίου της έρευνας στο Ναυάγιο των Αντικυθήρων

Το Πάσχα του 1900 Συμιακοί σφουγγαράδες εντόπισαν στα Αντικύθηρα το ναυαγισμένο φορτίο ενός ρωμαϊκού πλοίου, φορτωμένου με έργα τέχνης. Η κακή μοίρα το συνάντησε εκεί, στα όρια του Αιγαίου με το Ιόνιο, πενήντα-εξήντα χρόνια πριν γεννηθεί ο Χριστός. Μαρμάρινα και χάλκινα αγάλματα σχημάτιζαν ένα μικρό λόφο στον βυθό, σε βάθος 55μ. Ο Συμιακός καπετάν Κοντός ενημέρωσε το ελληνικό κράτος, το οποίο προσέλαβε τους σφουγγαράδες για να ανελκύσουν το φορτίο. Ήταν η πρώτη φορά που ένα κράτος αναλάμβανε τέτοιο εγχείρημα για ανέλκυση πολιτιστικών αγαθών, από ένα τέτοιο βάθος. Με την ατσάλινη θέληση των σκληροτράχηλων σφουγγαράδων, μετά από ένα χρόνο δουλειάς, ό,τι ήταν ορατό στην επιφάνεια του βυθού ανελκύστηκε. Έτσι, στα βαθιά, διαυγή νερά των Αντικυθήρων η υποβρύχια αρχαιολογία έκανε το πρώτο παγκόσμιο βήμα της. Ένας από τους σφουγγαράδες άφησε εκεί την τελευταία του πνοή και δύο έμειναν παράλυτοι. Ο άθλος όμως επιτεύχθηκε. Ο Έφηβος των Αντικυθήρων, ο Φιλόσοφος και καμιά σαρανταριά ακόμα αγάλματα που κατευθύνονταν στην αγορά τέχνης της Ρώμης αποσπάστηκαν από το σφιχταγκάλιασμα του Ποσειδώνα και της Αμφιτρίτης. Είδη πολυτελείας, κοσμήματα, έπιπλα, αγγεία, οστά ανθρώπων και σπαράγματα του πλοίου είδαν ξανά το φως της μέρας. Και ανάμεσά τους ο Μηχανισμός των Αντικυθήρων. Ένας αναλογικός υπολογιστής, ο μόνος που επέζησε και έφθασε μέχρις εμάς από την αρχαιότητα, μάρτυρας της τεχνολογικής δεινότητας των κατασκευαστών του και άγνωστη διάσταση στη γνώση μας για το παρελθόν.

Ναυάγιο Αντικυθήρων, συμβολικός χώρος, σημαντικό φορτίο τέχνης και τεχνολογίας της εποχής της Ρωμαϊκής ακμής. Της ακμής που θεωρούσε ωραίο το ελληνικό. Στον ίδιο χώρο ερευνητής ο θρυλικός πλοίαρχος Cousteau το 1976 μαζί με τους πρώτους αρχαιολόγους-δύτες της ελληνικής πολιτείας. Στον ίδιο χώρο και σήμερα Αμερικανοί και Έλληνες αρχαιολόγοι ψάχνουν απομεινάρια κάτω απ' το βυθό αυτή τη φορά. Το ταξίδι που διέκοψε βίαια ο βοριάς που σπάνια σταματά στην περιοχή συνεχίζεται... Ένα ταξίδι, στην ιστορία, την τέχνη, την αρχαιολογία, την τεχνολογία, ένα ταξίδι γνώσης και αυτογνωσίας...

Εξέλιξη του προγράμματος:

- ιστορικό πλαίσιο της Ρωμαϊκής Μεσογείου και του Ελληνικού κόσμου του πρώτου προχριστιανικού αιώνα
- ο εντοπισμός του ναυαγίου και η ιστορία της έρευνας από το 1900 μέχρι σήμερα με όλα τα μέσα της τεχνολογίας
- βασικοί όροι και έννοιες της υποβρύχιας αρχαιολογίας
- τα ευρήματα από το φορτίο, το πλοίο και τα τραγικά απομεινάρια του ίδιου του πληρώματος, καθώς και των σφουγγαράδων – πρώτων ερευνητών του χώρου
- πολιτισμικές και ανθρώπινες διαστάσεις που πηγάζουν από την πραγματογνωμοσύνη στο χώρο ενός αρχαίου ατυχήματος.
- προβολή υλικού

ΤΕΧΝΕΣ

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ

Από τη Frida Kahlo στη Nicki Minaj! Αναζητώντας πολιτισμικό στίγμα ανάμεσα στα έργα σύγχρονης τέχνης, των μουσικών βίντεο κλιπ, το διαδίκτυο και τις «selfies»

Ομάδα: 30 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Κωνσταντίνος Κωστούρος, Ζωγράφος, Εκπαιδευτικός

Τι σημαίνει «Σύγχρονη Τέχνη» και ποια η διαφορά της από την τέχνη του παρελθόντος; Τι είναι όλα αυτά τα κουτιά και τα παράξενα αντικείμενα στα μεγάλα μουσεία και στις γκαλερί; Γιατί τα γκράφιτι στο πλάι των κτηρίων της οδού Πειραιώς θεωρούνται τέχνη, ενώ το άλλο στην αυλή του σχολείου μπορεί να επιφέρει την αποβολή του «ταραξία μαθητή»; Ποια είναι τα αισθητικά πρότυπα σήμερα και πως αλλάζουν ανάλογα με την εικόνα που λαμβάνουμε από την τηλεόραση και τα social media; Ποια είναι η καταγωγή των βίντεο της Lady Gaga; Τι μας διδάσκουν οι πίνακες της Frida Kahlo για τη θέση της γυναίκας στον κόσμο και τι μας προβάλλει για το ίδιο θέμα η Nicki Minaj; Γιατί τραβάμε διαρκώς με το κινητό μας τηλέφωνο «αυτοπορτρέτα» με σουφρωμένα χείλη και φόντο το οτιδήποτε; Είμαστε όλοι εν δυνάμει

καλλιτέχνες; Αν θέλουμε να γίνουμε, πρέπει να πάμε σε ένα talent show για να τα καταφέρουμε; Τελικά «τι θέλει να πει ο καλλιτέχνης»;

- Εισαγωγή στις πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις: Η Frida Kahlo ως έμπνευση για τη σύγχρονη γενιά καλλιτεχνών, η προσωπικότητα και το αισθητικό της παράδειγμα.
- Η καταγωγή των βίντεο κλιπ της Lady Gaga, ιμπρεσιονισμός, εξπρεσιονισμός και τα «δάνεια» της από καλλιτέχνες του παρελθόντος.
- Το τέλος της μοντέρνας τέχνης και η τέχνη της σύγχρονης εποχής, Marcel Duchamp, Joseph Beuys και Γιάννης Κουνέλλης.
- Σύγχρονες μορφές τέχνης, γκράφιτι, εγκαταστάσεις, δυστοπίες. Τι είναι τελικά τέχνη και τι όχι;
- Πώς αυτοπροσδιοριζόμαστε σε σχέση με το διαδικτυακό περιβάλλον και τι συμβαίνει στην «πραγματική ζωή»; Είναι η «selfie» το όχημα που θα μας κάνει δημοφιλείς ή πρέπει να πάμε και σε κάποιο "talent show" για να τα καταφέρουμε;
- Ο σύγχρονος άνθρωπος ως συνδιαμορφωτής του πολιτισμού. Είμαστε όλοι καλλιτέχνες; Γενική αποτίμηση, κριτικός σχολιασμός, τελικές σκέψεις.
- Χρήση πολυμέσων
- Προβολή υλικού

Στόχοι του προγράμματος:

- να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με τη σύγχρονη τέχνη, τη μαζική κουλτούρα και την αισθητική όπως αυτή προβάλλεται από τα ΜΜΕ σήμερα
- να γνωρίσουν τη θεωρία και την πρακτική της σύγχρονης τέχνης και της μαζικής κουλτούρας
- να αναγνωρίσουν τις βασικές επιρροές των καλλιτεχνών που μεσουραρούν και ωθούνται να εμβαθύνουν στα μηνύματα που προσπαθεί να μας περάσει η βιομηχανία του θεάματος
- να παρακινηθούν και να προσεγγίσουν κριτικά την καλλιτεχνική δημιουργία του σήμερα, ώστε να αποκαλύψουν τη σχέση τέχνης, νέων μέσων, ζωής και καθημερινότητας

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ – ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ

Όταν η Ποίηση συνομιλεί με τη Ζωγραφική...

Ομάδα: 30 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Δάφνη Στεφανίδου, Φιλολόγος-Εκπαιδευτικός, ΜΑ Πανεπιστήμιο Cambridge

Με αφορμή την εικονογράφηση της Ρωμισούνης του Γ. Ρίτσου από το Δημήτρη Περδικίδη, στα μέσα της δεκαετίας του '70, το πρόγραμμα επιχειρεί να φωτίσει τον ιδεολογικό χαρακτήρα της ποίησης του Ρίτσου, σε συνδυασμό με τη ζωή και το έργο του Δημήτρη Περδικίδη. Η μόνιμη έκθεση του ζωγράφου προσφέρεται ως σημείο αναφοράς σπουδαίων ιστορικών γεγονότων που αγγίζουν τη σύγχρονη ελληνική κι ευρωπαϊκή πραγματικότητα και δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να

προβληματιστούν πάνω στη συνομιλία του κοινωνικοϊστορικού γίνεσθαι με την καλλιτεχνική δημιουργία.

Συνάμα, γίνεται σύνδεση των δύο αυτών μορφών τέχνης με άξονα τον υπερρεαλισμό, ενώ οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν πώς η τέχνη, ως καθρέφτης της κοινωνίας, αντλεί δύναμη για αντίσταση από το ίδιο το στοιχείο της στέρσης.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- γνωριμία με το ποίημα, ηχητική παρέμβαση με μελοποιημένα αποσπάσματα από την ομώνυμη μουσική σύνθεση του Μ. Θεοδωράκη
- ξενάγηση στην έκθεση με έμφαση στη «Ρωμιούσνη» του Περδικίδη και άλλα πολιτικά του έργα
- προβολή υλικού με άξονες:
  - α. διάλογος ποίησης και εικαστικών τεχνών (Ελύτης, Εγγονόπουλος)
  - β. η τέχνη και η πολιτική (Παρθένης, Τάσος, arte rovera, Κανιάρης, Κατζουράκης)
  - γ. η πολιτική τέχνη στην Ελλάδα της κρίσης: το σύγχρονο graffiti

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Ευριπίδη, Ελένη

(Γ' τάξη) Ομάδα: 30 – 50 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Μαριάννα Κάλμπαρη, Σκηνοθέτις, Συγγραφέας, Καθηγήτρια Υποκριτικής, Καλλιτεχνική διευθύντρια Θεάτρου Τέχνης Κάρολου Κουν

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα με πρακτικό χαρακτήρα: μέσα από τις βασικές αρχές της υποκριτικής, οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν μια «ζωντανή» σύνδεση με το κείμενο «Ελένη» του Ευριπίδη που διδάσκονται στο σχολείο.

Εξέλιξη του προγράμματος:

• Ο μύθος

Στο θέατρο ξεκινάμε από αυτό που θέλουμε να πούμε. Την ιστορία. Εν προκειμένω, μια ιστορία με αρχή, μέση και τέλος. Οι μαθητές –με βάση πάντα το έργο που διδάσκονται στο σχολείο– καλούνται να αφηγηθούν με τον δικό τους τρόπο τον μύθο.

• Ο λόγος

Πώς αφηγείται τον μύθο της «Ελένης» ο Ευριπίδης; Περνώντας από τον μύθο... στον τρόπο με τον οποίο ο τραγικός συγγραφέας ερμηνεύει τον μύθο. Οι μαθητές

διαβάζουν αποσπάσματα από το έργο και καλούνται να διερευνήσουν το «πέρασμα» από την ανάγνωση στη σκηνική δράση.

- **Οι κανόνες**

Πριν περάσουν στη σκηνική δράση, οι μαθητές καλούνται να μελετήσουν τους «κανόνες» που διέπουν την αρχαία τραγωδία ως είδος. Ξεκινώντας από τον ορισμό του Αριστοτέλη, διερευνούμε τους κανόνες. Θέτουμε το ερώτημα: πώς τους διαχειριζόμαστε σκηνικά;

- **Τα χορικά**

Οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν στο ερώτημα: γιατί υπάρχει χορός στην αρχαία τραγωδία; Τι είναι χορός; Ποιοί τον απαρτίζουν; Πώς διαχειριζόμαστε σκηνικά το ζήτημα του χορού στις μέρες μας;

Με βάση ένα απόσπασμα χορικού της «Ελένης» οι μαθητές «γίνονται» ο χορός. Περνούν δηλαδή στη σκηνική δράση.

- **Τα επεισόδια**

Γιατί και πώς παρακολουθεί ο χορός τα επεισόδια; Οι μαθητές καλούνται να το ανακαλύψουν πρακτικά.

Στόχοι του προγράμματος:

- να αφυπνιστεί το ενδιαφέρον των μαθητών για την αρχαία τραγωδία όχι μόνο ως σημαντική πολιτιστική μας κληρονομιά αλλά και ως ολοζώντανο στις μέρες μας θεατρικό είδος
- να ενδυναμώσει –πέρα από όλα τα άλλα– την αίσθηση της ομαδικότητας

Οι μαθητές πρέπει να έχουν μαζί τους τα κείμενα που διδάσκονται στο σχολείο και να είναι ντυμένοι κατάλληλα ώστε να μπορούν να κινηθούν ελεύθερα στο χώρο.

ΜΕ ΟΧΗΜΑ ΤΗ ΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ

Ποίηση και πραγματικότητα

(Α΄ + Β΄ τάξεις) Ομάδα: 25 μαθητές, διάρκεια 120΄ (χωρίς διάλειμμα)

Εισηγήτρια: Μαρία-Όλγα Αθηναίου, Ηθοποιός, ειδικευμένη στο σωματικό θέατρο και τη θεατρική αγωγή για παιδιά και εφήβους

Σχεδιασμός προγράμματος: Μαρία-Όλγα Αθηναίου, Βαλεντίνα Παπαδημητράκη (Ηθοποιός, Σκηνοθέτις, ειδικευμένη στη θεατρική αγωγή για παιδιά και εφήβους)

Η ζύμωση του ανθρώπου από μικρή ηλικία με έργα τέχνης και ειδικότερα με την ποίηση, πέραν της πνευματικής καλλιέργειας και της αισθητικής παιδείας, βοηθά σε μεγάλο βαθμό στην κάθε μέρα της ζωής του. Παρεισφρέει σε στιγμές καθημερινής ζωής αποσυμπιέζοντας τον άνθρωπο και προσκαλώντας τον να κοιτάξει τα πάντα με φρέσκο βλέμμα. Τι αλλάζει; Τι μας συμβαίνει όταν ανοίγει αυτός ο διάλογος ανάμεσα στην καθημερινότητά μας και τον λογοτεχνικό χώρο-χρόνο; Ποιο κανάλι ανοίγει η ποίηση και γιατί μας χρειάζεται;

Με όχημα την ποίηση του Γιάννη Ρίτσου και εργαλεία την τέχνη του θεάτρου και το εκπαιδευτικό δράμα θα διερευνήσουμε μαζί με τα παιδιά τα όρια ποίησης και πραγματικότητας, ρεαλισμού και φαντασίας.

Το εκπαιδευτικό δράμα βασίζεται στην τέχνη του θεάτρου και έχει ως κύριο στόχο την μάθηση μέσω της εμπειρίας. Μιας εμπειρίας που βιώνεται ατομικά και συλλογικά και βοηθά τον μαθητή να γνωρίσει και να κατανοήσει τον εαυτό του και τον κόσμο γύρω του.

Εξέλιξη του προγράμματος:

Αφού πρώτα συνειδητοποιήσουμε τη δυναμική της ομάδας μέσα από ασκήσεις συγκέντρωσης, εμπιστοσύνης και επικοινωνίας, θα διεισδύσουμε στον κόσμο του ποιητή:

- Θα ψηλαφίσουμε μέσα από τη γλώσσα του Ρίτσου τη σχέση ποίησης και πραγματικότητας
- Θα οδηγήσουμε τα παιδιά μέσα από στοχευμένες δράσεις, ασκήσεις και συζητήσεις σε έναν βιωματικό «διάλογο» με την ποίηση του Ρίτσου
- Θα διερευνήσουμε μαζί τα ζητήματα που θέτει ο ποιητής καθώς και τα ερωτήματα που προκύπτουν
- Θα εξασκήσουμε τη δημιουργική φαντασία μας, που ανοίγει χώρο πέραν της τρέχουσας καθημερινότητας και οδηγεί σε άπειρες δυνατότητες

Στόχος του προγράμματος:

- να φέρουμε τα παιδιά με βιωματικό τρόπο σε επαφή με την ποίηση, ως έναν άλλο μηχανισμό ανάγνωσης της καθημερινότητας, των ανθρώπων, των διάφορων καταστάσεων, της ζωής μας

ΦΥΣΙΚΗ

Ο ΝΕΥΤΩΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗΛΟ

Τι μας λένε οι μύθοι για την επιστήμη;

(Α΄ + Β΄ τάξεις) Ομάδα: 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 70 – 90΄

Εισηγήτρια: Ειρήνη Γκουνταρούλη, Διδάκτωρ Ιστορίας Επιστημών

Επιστημονικός Σύμβουλος: Μανώλης Πατηνιώτης, Αναπλ. Καθηγητής Ιστορίας Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι μαθητές και οι μαθήτριες που θα παρακολουθήσουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα γνωρίσουν μία από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες του 17ου αιώνα, τον Άγγλο μαθηματικό, αστρονόμο και φυσικό φιλόσοφο Ισαάκ Νεύτωνα. Ο Νεύτωνας

Θεωρείται ο «πατέρας» της σύγχρονης επιστήμης τόσο για τις μελέτες του σχετικά με τη φύση του φωτός, αλλά κυρίως για τη μαθηματική διατύπωση των περίφημων νόμων της κίνησης και της βαρύτητας των σωμάτων.

Η ιστορία που συνδέει την πτώση ενός μήλου με τον Νεύτωνα και τη διατύπωση της βαρυτικής δύναμης είναι ευρέως γνωστή. Συζητώντας για τους μύθους στην ιστορία της επιστήμης, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν τη ζωή και το έργο του Άγγλου διανοητή. Επιπλέον, θα έχουν την ευκαιρία να εξοικειωθούν με το ρόλο των μύθων στην ιστορία της επιστήμης με στόχο να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη σχετικά με το τι είναι επιστήμη και ποια η σχέση της με τον άνθρωπο.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- γνωριμία: μία μικρή εισαγωγή για την ιστορία της επιστήμης – τι είναι η ιστορία της επιστήμης και τι μας μαθαίνει;
- η επιστήμη στον 17ο αιώνα: ποιος ήταν ο Ισαάκ Νεύτωνας και γιατί ισχυρίστηκε ότι «είδε πιο μακριά, επειδή πάτησε στους ώμους γιγάντων»;
- βιογραφικά στοιχεία του Νεύτωνα, οι ιδέες του για τη βαρύτητα και την κίνηση των σωμάτων
- ο μύθος για το μήλο, τι σηματοδοτεί και τι μας μαθαίνει για την επιστήμη;
- προβολή υλικού και σύντομες πρακτικές δράσεις

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΔΑΡΒΙΝΟΥ

Από το Cambridge στα νησιά Galápagos

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Σταύρος Ιωαννίδης, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής στο τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η θεωρία της εξέλιξης βρίσκεται στην καρδιά της σύγχρονης Βιολογίας και έχει επηρεάσει κάθε τομέα της ανθρώπινης σκέψης. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, όλοι οι οργανισμοί, όσο και αν διαφέρουν μεταξύ τους, έχουν προέλθει με σταδιακό μετασχηματισμό από κοινούς προγόνους. Αν όμως σήμερα η εξέλιξη θεωρείται ένα γεγονός, στο παρελθόν η ιδέα αυτή αντιμετωπιζόταν με καχυποψία από τους περισσότερους επιστήμονες. Αυτός που κατάφερε να πείσει την επιστημονική κοινότητα για την αλήθεια της εξέλιξης ήταν ο Κάρολος Δαρβίνος, με τη δημοσίευση της *Καταγωγής των Ειδών* το 1859, ένα από τα πιο σημαντικά βιβλία που γράφτηκαν ποτέ.

Πώς όμως ο Δαρβίνος έφτασε στην θεωρία της εξέλιξης; Πώς κατόρθωσε να γράψει την *Καταγωγή*; Για να το καταλάβουμε αυτό, θα πρέπει να ακολουθήσουμε τον νεαρό Δαρβίνο από φοιτητή στο Πανεπιστήμιο του Cambridge και ερασιτέχνη συλλέκτη σκαθαριών, στα μακρινά νησιά Galápagos στον Ειρηνικό ωκεανό, τα οποία θα επισκεφθεί ως μέλος του πλοίου Beagle, σε ένα 5ετές ταξίδι κατά το οποίο θα κάνει το γύρο του κόσμου. Το ταξίδι αυτό θα τον μετατρέψει σε έναν από τους σημαντικότερους επιστήμονες όλων των εποχών.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Θα γνωρίσουμε τον νεαρό Δαρβίνο ως φοιτητή στο Cambridge (1809 - 1831), τα ενδιαφέροντά του και τις επιστημονικές του επιρροές
- Θα ακολουθήσουμε τον Δαρβίνο ως τον φυσιοδίφη του πλοίου Beagle (1831 - 1836), θα δούμε τις βιολογικές παρατηρήσεις που κάνει στα μέρη που επισκέπτεται, και πώς αυτές τον οδήγησαν στην θεωρία της εξέλιξης
- Θα παρακολουθήσουμε την διανοητική πορεία του μέχρι την δημοσίευση της θεωρίας της εξέλιξης (1836 - 1859)
- Θα αναρωτηθούμε γιατί καθυστερεί να δημοσιεύσει τις εξελικτικές του ιδέες για πάνω από 2 δεκαετίες, και πώς ένα ξαφνικό γράμμα θα τον κάνει να αλλάξει γνώμη
- Θα γνωρίσουμε τις κεντρικές ιδέες και έννοιες της Καταγωγής των Ειδών, και τις ενδείξεις του Δαρβίνου υπέρ της θεωρίας της εξέλιξης
- Θα δούμε τις αντιδράσεις στην δαρβινική θεωρία από εκκλησιαστικούς και επιστημονικούς κύκλους, καθώς και το κοινωνικό της αντίκτυπο

Στόχοι του προγράμματος:

- Θα αποκτήσουν μια καλή εικόνα για τη θεωρία της εξέλιξης, και για το πώς αυτή αναδύθηκε κατά τον 19ο αιώνα
- Θα έρθουν σε επαφή με το πώς ακριβώς λειτουργεί η επιστήμη και το πώς συμβαίνει η επιστημονική ανακάλυψη, μέσα από τη ζωή και το έργο ενός από τους σημαντικότερους επιστήμονες
- Θα προβληματιστούν για τις σχέσεις μεταξύ επιστήμης και της κοινωνίας μιας εποχής
- συζήτηση
- προβολή υλικού

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο δρόμο προς μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε αρμονία και με σεβασμό στον άνθρωπο, το φυσικό και πολιτισμικό του περιβάλλον

Ομάδα: 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Αγγελική Γεροντέλη, Περιβαλλοντολόγος, MSc, Επιστημονική συνεργάτις Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) του Ε. Μ. Πολυτεχνείου

Τι είναι τελικά η ανάπτυξη; Μήπως συγκρούεται με την περιβαλλοντική προστασία και διαχείριση; Ποιος ο ρόλος του ανθρώπου σε αυτό το πλαίσιο; Η πολυσυζητημένη «Αειφόρος Ανάπτυξη» είναι η λύση ή μήπως πρέπει να αναζητήσουμε μια πιο «Ολοκληρωμένη και Αξιοβίωτη Ανάπτυξη»;

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Τα παιδιά καλούνται μέσα από μια διερευνητική, βιωματική πορεία να ευαισθητοποιηθούν, να ενημερωθούν και να είναι ικανά να αντιμετωπίζουν κριτικά ορισμένες όχι τόσο γνωστές διαστάσεις φαινομενικά γνωστών εννοιών όπως το «περιβάλλον» και η «ανάπτυξη». Να έρθουν σε επαφή με τη φυσική, κοινωνική, οικονομική, πολιτική, τεχνολογική και πολιτισμική διάσταση αλλά και με τις μεταξύ τους αλληλεξαρτήσεις και αλληλεπιδράσεις.
- Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την ουσία των προβλημάτων της ανάπτυξης και του περιβάλλοντος μέσα από:
  - κατάλληλο οπτικό υλικό
  - διαδραστικό διάλογο
  - συγκεκριμένα καταγεγραμμένα παραδείγματα μεγάλων περιβαλλοντικών προβλημάτων-καταστροφών αλλά και θετικών παραδειγμάτων ανάπτυξης σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο
  - ερωτηματολόγια
- Μέσα από κατάλληλες εκπαιδευτικές τεχνικές οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν:
  - την εμπλουτισμένη εισήγηση, με τρόπο που ενεργοποιεί την εμπλοκή των μαθητών (π.χ. ρόλος του ενεργητικού ακροατή, περιστασιακή πρόκληση),
  - τον καταιγισμό ιδεών
  - την εργασία σε ομάδες
  - τη μελέτη περίπτωσης
  - την αφήγηση και συμπλήρωση ιστορίας,

δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά:

- να επιλέξουν ένα περιβαλλοντικό-αναπτυξιακό πρόβλημα που απασχολεί την περιοχή τους /το σχολείο τους
- να ανακαλύψουν τα αίτια και τις συνέπειες και
- να συμμετέχουν στην αντιμετώπισή του με κριτική σκέψη και φαντασία

Στόχοι του προγράμματος:

- μέσα από ολιστική και διεπιστημονική προσέγγιση των θεμάτων, οι μαθητές να προβληματιστούν, να εκφραστούν ελεύθερα και να αλληλεπιδράσουν δημιουργικά
- να τους δοθούν ερεθίσματα και κίνητρα για δράση γύρω από ζητήματα που σχετίζονται άμεσα με την ανάπτυξη ως ανθρώπινο δικαίωμα αλλά και με την ποιότητα ζωής και τον άνθρωπο μέσα στο φυσικό και πολιτισμικό του περιβάλλον

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΑΚΡΑΙΑ ΚΑΙΡΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Μπορούμε να προστατευτούμε από αυτά; Ποιος ο ρόλος των μετεωρολόγων και των Μ.Μ.Ε;

Ομάδα: 30 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Νικολέτα Ζιακοπούλου, Φυσικός, Μετεωρολόγος

Τα τελευταία χρόνια κατακλυζόμαστε από ειδήσεις περί κλιματικής αλλαγής, ακραίων και πολλές φορές καταστροφικών καιρικών φαινομένων σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο, ενημερωνόμαστε λεπτό προς λεπτό για τις διαθέσεις τυφώνων που γνωρίζουμε με τα «μικρά» τους (Σάντυ, Κατρίνα) και πληροφορούμαστε για καύσωνες ακόμα και στη Μόσχα. Έντονες καταιγίδες, πλημμυρικά φαινόμενα και παρατεταμένοι καύσωνες που σπάνε τα θερμοκρασιακά ρεκόρ πλήττουν και την Ελλάδα με αποτέλεσμα να αναρωτιόμαστε: ο καιρός τρελάθηκε, τον τρελάναμε εμείς ή τα Μ.Μ.Ε υπερβάλλουν;

Εξέλιξη του προγράμματος:

- τι είναι η κλιματική αλλαγή, ποιες οι αιτίες και οι επιπτώσεις της;
- ποιοι είναι οι μηχανισμοί δημιουργίας των ακραίων καιρικών φαινομένων και πώς συνδέονται με την κλιματική αλλαγή;
- υπάρχει δυνατότητα πρόβλεψης των ακραίων καιρικών φαινομένων;
- ποιοι είναι οι τρόποι προστασίας από αυτά;
- ποιες οι ευθύνες των Μ.Μ.Ε σε μια εποχή υπερπληροφόρησης και ροπής στην καταστροφολογία;
- προβολή υλικού
- συζήτηση

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ

ΕΝΑ LIKE ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ SOCIAL NETWORKS

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης ως εργαλεία εκπαίδευσης και αρωγί της ενηλικίωσης

Ομάδα: 30 – 45 μαθητές, διάρκεια 120' (χωρίς διάλειμμα)

Εισηγητής: Αποστόλης Καπαρουδάκης, Δημοσιογράφος ειδικευμένος σε θέματα επικοινωνίας στο διαδίκτυο

Το διαδίκτυο, όταν χρησιμοποιείται με ορθό τρόπο, προσφέρει στους μαθητές χρήσιμα εργαλεία για την εκπαιδευτική και κοινωνική τους εξέλιξη. Το Twitter, το Facebook, το Youtube, το Myspace και το Instagram, τα κοινωνικά δίκτυα στα οποία καταναλώνουν συχνά μεγάλο μέρος του ελεύθερου χρόνου τους, μπορούν να αποδειχθούν χρήσιμα σε όσους διανύουν την ευαίσθητη περίοδο της προ-εφηβείας και της εφηβείας, να τους βοηθήσουν να κατανοήσουν και να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους, να λειτουργήσουν τελικά ως μοχλοί ουσιαστικής επικοινωνίας και αρωγί στη διαδικασία της ενηλικίωσης. Εκμεταλλευόμενοι τη δημοφιλή των κοινωνικών δικτύων του διαδικτύου, τη νέα μορφή κοινωνικοποίησης των νέων και τους κώδικες επικοινωνίας και συμπεριφοράς που αυτή παράγει, στοχεύουμε στην αξιοποίηση του internet και των social networks ως πηγή γνώσης, έμπνευσης και δημιουργικής επαφής των μαθητών με τους συνομήλικούς τους πολίτες του πλανήτη. Στη διαδραστική αυτή διάλεξη, οι μαθητές καλούνται να συμμετάσχουν ρωτώντας, προτείνοντας και δημιουργώντας και καταλήγουν έτσι να ενημερωθούν με ευχάριστο τρόπο για

- την ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο, τη διασφάλιση των προσωπικών τους δεδομένων και τις μεθόδους αποφυγής φαινομένων αντικοινωνικής συμπεριφοράς όπως το bullying
- την ανάγκη εύρεσης του μέτρου που εξασφαλίζει αφενός τη χαρά της σύγχρονης επικοινωνίας και αφετέρου την αποφυγή της εξάρτησης από τον ψηφιακό κόσμο και την εικονική πραγματικότητα

Οι μαθητές προκαλούνται να αναπτύξουν την αίσθηση του «πολίτη του κόσμου» που αξιοποιεί την επαφή τους με τους άλλους μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης για να εξελιχθεί στους τομείς της γνώσης, της επιστήμης, της τέχνης και της κοινωνικής συμμετοχής. Ταυτόχρονα, κατά τη διάρκεια της διάλεξης συνδιαλεγόμαστε με τα διαρκώς ανοικτά θέματα:

- της αξίας της τεχνολογικής προόδου, της έρευνας και της επιστήμης
- της αξία της ειλικρινούς προσφοράς προς τον συνάνθρωπο, της κοινωνικής συμμετοχής και του κοινού οφέλους

- **Στόχοι του προγράμματος:**

Με την ανάδειξη μιας σειράς πρακτικών ορθής χρήσης των social networks:

- τοποθετούμε την εικονική-ψηφιακή πραγματικότητα στη σωστή της διάσταση σε σχέση με τη «φυσική ζωή»
- ωθούμε τους μαθητές στη δημιουργία διαδικτυακών κοινωνικών συναναστροφών με ιδιαίτερο σεβασμό στην τήρηση των κανόνων ασφαλείας ώστε να είναι προστατευμένοι από τυχόν κακόβουλες ενέργειες
- προωθούμε την έννοια της δημιουργίας ψηφιακών κοινωνικών σχέσεων με βάση τα ουσιαστικά ενδιαφέροντα των μαθητών και όχι με βάση μια αδιάφορη και ανούσια συναναστροφή που απλά αναπαράγει «τα κουτσομπολιά» του σχολικού αυλόγυρου
- ενημερώνουμε για την ύπαρξη νέων επαγγελματικών ειδικοτήτων και εξειδικεύσεων που αφορούν στη διαχείριση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης
- επισημαίνουμε την έννοια της συμμετοχικότητας μέσω αναφορών στην κουλτούρα των επιστημονικών κοινοτήτων που εργάζονται για το δωρεάν και ανοικτό λογισμικό, καθώς και διαδικτυακών προσπαθειών που εξυπηρετούν το κοινωνικό συμφέρον όπως για παράδειγμα μια έκκληση για συγκέντρωση τροφίμων για άπορους μέσω των social networks

«ΟΝΑΙΡ» ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΗΜΕΡΑ

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Μαργαρίτα Μυτιληναίου, Δημοσιογράφος, Ραδιοφωνική παραγωγός

Εξέλιξη του προγράμματος:

Α΄ Μέρος

Περιγραφή ραδιοφωνικού τοπίου (οπτικό και ακουστικό υλικό). Εξειδίκευση σταθμών

Ποσοτικές και ποιοτικές έρευνες ακροαματικότητας (οπτικό υλικό)

FM και... Internet

Playlists ραδιόφωνο «προσωπικότητας» (αναφορά παραδειγμάτων)

Πώς γίνεται μια ραδιοφωνική εκπομπή;

A. Κείμενο – Λόγος

Προετοιμασμένο κείμενο

Απόλυτος αυτοσχεδιασμός

Συνδυασμός των δύο

Παραδείγματα – Ασκήσεις

B. Εκφορά Λόγου

Χρωματισμός λέξεων, παύσεις, ορθοφωνία, κατανόηση νοήματος κειμένου(οπτικό υλικό)

Παραδείγματα- Ασκήσεις

Γ. Μουσική Επιμέλεια

Επιλογή μουσικής – τραγουδιών
Παραδείγματα – Ασκήσεις

Δ. Οικονομία Λόγου

Β' Μέρος

Οι μαθητές κάνουν πρακτικές, ατομικές και ομαδικές ασκήσεις, συντάσσουν μια «ραδιοφωνική» παράγραφο με συγκεκριμένο θέμα (κοινωνικό, πολιτιστικό, αθλητικό κ.λπ.), διαλέγουν 1-2 τραγούδια που ταιριάζουν με το θέμα που επέλεξαν, ηχογραφούν γίνεται ακρόαση και ακολουθούν τελικά σχόλια και παρατηρήσεις.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΗ – ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ομάδα 30 – 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Μυρτώ Πίγκου-Ρεπούση, Δρ. Εκπαιδευτικού Θεάτρου/Δράματος,
Διδάσκουσα Ανοιχτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Το «θέατρο ντοκουμέντο» ή «θέατρο αυτολεξεί» (verbatim theatre) αποτελεί ένα είδος θεάτρου που στηρίζεται στην ανθρώπινη αφήγηση, αφού δημιουργείται από πραγματικές ιστορίες προσώπων και κοινωνικά γεγονότα. Τα τελευταία χρόνια πολλοί εκπαιδευτικοί και ερευνητές χρησιμοποιούν το συγκεκριμένο είδος θεάτρου για να διερευνήσουν τα ζητήματα που απασχολούν τους μαθητές τους, καθώς και για να ενθαρρύνουν τα παιδιά των τάξεών τους να σκεφτούν και να εκφραστούν ως μελλοντικοί πολίτες.

Το συγκεκριμένο εργαστήριο επιχειρεί να ενθαρρύνει τους εφήβους να εκφραστούν μέσα από τεχνικές του «θέατρου ντοκουμέντο», εμπλέκοντάς τους σε μία συλλογική διαδικασία. Αρχικά καλούνται να συζητήσουν σε ομάδες τα ζητήματα που τους απασχολούν, και στη συνέχεια πρέπει να καταλήξουν στο ζήτημα που αντιπροσωπεύει την ομάδα τους και να το παρουσιάσουν μέσω της θεατρικής τέχνης στους συμμαθητές τους. Στο τέλος του εργαστηρίου ακολουθεί αναστοχασμός τόσο

για τη χρήση του θεάτρου ως μέσο έκφρασης κοινωνικών προβλημάτων όσο και για τα ίδια τα θέματα που αναδείχθηκαν από την ομάδα.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες για να συναποφασίσουν για τα κοινωνικά προβλήματα που τους απασχολούν
- αξιολογούν το σημαντικότερο πρόβλημα για τους ίδιους
- η κάθε ομάδα δραματοποιεί τα προβλήματα αυτά μέσα από διαφορετικές συμβάσεις του εκπαιδευτικού θεάτρου/δράματος (αυτοσχεδιασμός, θέατρο της αγοράς, παγωμένες εικόνες)
- τα δρώμενα παρουσιάζονται ενώ οι υπόλοιποι συμμετέχοντες-θεατές έχουν τη δυνατότητα διάδρασης με το εκάστοτε κοινωνικό πρόβλημα που παρουσιάζεται από την κάθε ομάδα

Στόχοι του προγράμματος:

- καλλιέργεια της κοινωνικής και πολιτειακής συνείδησης των εφήβων
- καλλιέργεια κοινωνικών και πολιτειακών δεξιοτήτων όπως η από κοινού απόφαση, η δημόσια έκφραση και η δημόσια διάδραση
- γνωριμία με θεατρικές συμβάσεις/τεχνικές του «θεάτρου ντοκουμέντο»
- εξοικείωση με τη θεατρική τέχνη ως μέσο αυτοέκφρασης και επικοινωνίας

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Μια περιήγηση στην ομορφιά της ανθρώπινης φύσης

Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 120' (χωρίς διάλειμμα)

Εισηγητής: Γιώργος Τσιτσιρίγκος, Εκπαιδευτής Επικοινωνίας

Η Μη Βίαιη Επικοινωνία (Nonviolent Communication, NVC), όπως αναπτύχθηκε από τον Marshall Rosenberg, μας δίνει τα απαραίτητα εργαλεία για να κατανοήσουμε και να αποδεχθούμε τις ανάγκες που έχουμε εμείς αλλά και οι άλλοι γύρω μας. Οι ανάγκες αυτές καθορίζουν ό,τι λέμε και πράττουμε στην καθημερινότητά μας και αποτελούν κοινή βάση για κάθε ανθρώπινη έκφραση.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι μαθήτριες/τές θα εξερευνήσουν τη Χώρα των Αναγκών, τον τόπο δηλαδή όπου ζουν οι πανανθρώπινες ανάγκες, όπως η ανάγκη για αναγνώριση, αποδοχή, σεβασμό, αγάπη, κατανόηση, υποστήριξη, δημιουργία κ.ά. Μέσα από αυτή την περιήγηση, θα έρθουν σε επαφή με τις δικές τους ανάγκες και με τον τρόπο που τις εκφράζουν ή αναζητούν να τις ικανοποιήσουν. Επιπλέον, θα έχουν την ευκαιρία να συσχετίσουν αυτές τις ανάγκες με συγκεκριμένες συμπεριφορές και συναισθήματα.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- συζήτηση για το νόημα και τη φύση των αναγκών
- αποτύπωση των αναγκών των μαθητών όπως βιώνονται και εκφράζονται από τους ίδιους
- δημιουργία Χάρτη Αναγκών μέσα από την αξιολόγηση και ομαδοποίησή τους
- περιήγηση στη Χώρα των Αναγκών με τη βοήθεια του χάρτη που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι οι μαθητές
- αναγνώριση και κατανόηση των συναισθημάτων που σχετίζονται με τις διάφορες ανάγκες
- αναγνώριση και έκφραση της προσφοράς μας προς τους άλλους, αλλά και της προσφοράς των άλλων προς εμάς, μέσα στα πλαίσια της κάλυψης των αναγκών μας
- ασκήσεις αναγνώρισης αναγκών
- διήγηση ιστοριών
- ομαδικά παιχνίδια
- παιχνίδια ρόλων
- μουσικά παιχνίδια

Στόχοι του προγράμματος:

- οι μαθήτριες/τές να αντιληφθούν καλύτερα τις δικές τους ανάγκες και να μάθουν πώς να τις αναγνωρίζουν, να τις υπερασπίζονται και να τις εκφράζουν
- να αυξήσουν την ενσυναίσθησή τους απέναντι στους άλλους, με απώτερο στόχο να μάθουν πώς να δημιουργούν ουσιαστικές και ισότιμες σχέσεις που βασίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό

ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Οι έννοιες αλληλεγγύη, ανθρωπισμός και σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγητής: Αναστάσιος Υφαντής, Κοινωνικός Λειτουργός (Γιατροί του Κόσμου)

Οι «Γιατροί του Κόσμου» υλοποιούν πρόγραμμα ευαισθητοποίησης σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με άξονα την έννοια της διαφορετικότητας και της ξενοφοβίας, μέσω διαδραστικών συζητήσεων και σκοπό την προώθηση της ανοχής στη διαφορετικότητα.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- έννοια της μετανάστευσης
- αιτίες της μετανάστευσης
- πώς ορίζεται η έννοια του «ξένου»;
- πώς αντιμετωπίζουμε το «ξένο»;
- υπάρχει φόβος για το «ξένο» και τι μας τον προξενεί;
- ανάλυση της δικής μας συμπεριφοράς

- αναγνώριση στερεοτύπων και προκαταλήψεων
- συμφιλίωση , ενότητα, κοινωνική αλληλεγγύη
- προβολή υλικού

Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΕΛΙΚΑ Η ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ ΜΟΡΦΗ ΒΙΑΣ

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 70 – 90΄

Εισηγητής: Μάριος Κουκουνάρας Λιάγκης, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

«Η φτώχεια είναι τελικά η χειρότερη μορφή βίας». Αυτό έλεγε ο Γκάντι πολλά χρόνια πριν και δεν είναι καθόλου μακριά από το σήμερα, την εποχή της κρίσης και των ραγδαίων ανατροπών. Είναι φτώχεια όμως μόνο η έλλειψη των αναγκαίων; Οπωσδήποτε, αυτή είναι που πληγώνει βαθιά και προκλητικά!

Όμως φτώχεια δεν είναι και η έλλειψη εκπαίδευσης ή η κακή εκπαίδευση, η μη πρόσβαση σε δομές υγείας, οι καθημερινές φοβίες, η άγνοια αναζήτηση της ευτυχίας, το κυνήγι της αυτοπραγμάτωσης, η αποθέωση της αυθεντικότητας, ο καταναλωτισμός, το άγχος για το αύριο, η αφθονία, οι κακές σχέσεις και άλλα πολλά;

- Ποιοι είναι τελικά φτωχοί και ποιοι πλούσιοι;
- Μήπως όλοι είμαστε ή φτωχοί ή πλούσιοι ανεξάρτητα από τι και πόσα κατέχουμε;
- Μήπως φτωχοί μπορεί να είναι όσοι δεν έχουν φαγητό, αλλά και όσοι ζουν στην αφθονία;
- Τι μπορούμε να κάνουμε όλοι εμείς για αυτή τη «νέα φτώχεια»;

Στη συνάντηση αυτή οι μαθητές, σε ασφαλές περιβάλλον, αναγνωρίζουν και γνωρίζουν πτυχές αυτού του μεγάλου κοινωνικού και, κυρίως, προσωπικού προβλήματος. Μέσα από την πολυτροπική και διαδραστική παρουσίαση του θέματος επιχειρείται, αρχικά, η αναζήτηση των αιτιών του προβλήματος σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο. Στη συνέχεια όλοι μαζί επιχειρούμε σε θετικό κλίμα να επαναπροσδιορίσουμε το ιδεώδες της ζωής αναλογιζόμενοι τον «πλούτο» της αυθυπέμβασης και της προσφοράς. Έτσι, φεύγοντας οι μαθητές θα έχουν κατανοήσει ότι η εξάλειψη της φτώχειας αφορά τον κάθε ένα προσωπικά, αρκεί να αναλαμβάνουμε τις ευθύνες μας και να προκαλούμε μικρές αλλαγές, που μπορεί να επιφέρουν ακόμη μεγαλύτερες.

Η διαθεματική οπτική του θέματος συνδυάζεται με όλα τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών και ιδιαίτερα την Ερευνητική Εργασία, Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Θρησκευτικά, Κοινωνιολογία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Οικιακή Οικονομία κ.ά.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΕΚΔΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ (Α΄ + Β΄ τάξεις) Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Αικατερίνη Σοφιανοπούλου, MSc in Stress Management, Ψυχολόγος

Μελέτες δείχνουν ότι τα παιδιά σχολικής ηλικίας εκδηλώνουν συχνά στρες και η κύρια αιτία του διαμορφώνεται κυρίως από τους καθημερινούς μικροστρεσογόνους παράγοντες (π.χ. αυξημένες απαιτήσεις στο σχολείο, συγκρούσεις με φίλους). Οι καθημερινοί αυτοί στρεσογόνοι παράγοντες σε συνδυασμό με τα εκάστοτε στρεσογόνα γεγονότα που μπορεί να βιώνει ένα παιδί (π.χ. διαζύγιο, αλλαγή οικονομικής κατάστασης γονέων), αλληλεπιδρούν και έχουν συχνά αθροιστικά αποτελέσματα. Επηρεάζουν σημαντικά την ψυχική και σωματική υγεία του παιδιού σε ένα ευρύ φάσμα ψυχοσωματικών εκδηλώσεων, όπως πονοκέφαλους, πόνους στο στομάχι, νευρικότητα, χαμηλή συγκέντρωση ή δυσκολίες στον ύπνο. Είναι σημαντικό λοιπόν τα παιδιά από νωρίς να μάθουν να αναγνωρίζουν το στρες και να γνωρίζουν πώς να το διαχειρίζονται αποτελεσματικά. Σε αυτό θα τους βοηθήσει και η εκπαίδευση στη διεκδικητική συμπεριφορά, δηλαδή μία δεξιότητα για το πώς να επικοινωνούν αποτελεσματικά τις ανάγκες τους, να διεκδικούν αλλά και να υποχωρούν. Η διεκδικητική συμπεριφορά ενισχύει την αυτοπεποίθηση, την αυτοεκτίμηση, ενώ παράλληλα βοηθά τα παιδιά να παίρνουν αποφάσεις και να αναπτύσσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες.

Στόχοι του προγράμματος:

- η ενημέρωση και ψυχοεκπαίδευση γύρω από το στρες - πώς το αναγνωρίζουμε στο σώμα και στη σκέψη μας
- τρόποι αποτελεσματικής αντιμετώπισης: με βιωματικές ασκήσεις (αναπνοές, νευρομυϊκή χαλάρωση) και εντοπισμό αρνητικών σκέψεων
- εισαγωγή στη διεκδικητική συμπεριφορά: τα παιδιά μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να επικοινωνούν τις ανάγκες τους με πιο αποτελεσματικό τρόπο

ΜΑΘΑΙΝΩ ΝΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΩ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΙ ΤΟΝ ΘΥΜΟ ΜΟΥ

Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Αναστασία Σοφιανοπούλου, MSc, PhD, Ψυχολόγος, Διδάκτωρ Κλινικής Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο θυμός είναι ένα από τα πολλά συναισθήματα που βιώνουμε καθημερινά. Ανάλογα με την έντασή του, εκτείνεται συνήθως από ήπιο εκνευρισμό μέχρι έντονη οργή. Ο θυμός θεωρείται μια φυσιολογική αντίδραση του οργανισμού, κυρίως σε καταστάσεις που νιώθουμε ότι απειλούμαστε ή αδικούμαστε. Ειδικά όταν θυμώνουμε, συχνά και έντονα, γινόμαστε επιθετικοί με αποτέλεσμα να έχουμε προβλήματα στις σχέσεις μας με τους άλλους, αλλά και να βρισκόμαστε σε συνεχή ένταση, η οποία επιβαρύνει και το σώμα μας. Επειδή ο θυμός δημιουργεί πολλά προβλήματα στον εαυτό μας και στις

σχέσεις μας με τους άλλους, είναι σημαντικό να μάθουμε πρώτα να τον αναγνωρίζουμε και στη συνέχεια να τον αντιμετωπίζουμε αποτελεσματικά.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- προβολή υλικού
- διανομή φύλλων ασκήσεων
- παιχνίδι ρόλου

Στόχοι του προγράμματος:

- να ενημερωθούν οι μαθητές για το θυμό: πώς δημιουργείται και πώς διατηρείται, τι συμβαίνει στο σώμα μας και στις σκέψεις μας όταν θυμώνουμε και τότε φτάνουμε να γινόμαστε επιθετικοί απέναντι στους άλλους και στον εαυτό μας
- να μάθουν να αναγνωρίζουν στον εαυτό τους τα πρώτα σημάδια του θυμού, αλλά και τις καταστάσεις που συνήθως τους θυμώνουν
- να διακρίνουν τις τέσσερις κατηγορίες αντιδράσεων του θυμού, σε επίπεδο σκέψεων, συναισθημάτων, σωματικών αντιδράσεων και συμπεριφοράς
- να συζητήσουν τρόπους για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του θυμού, να μάθουν δηλαδή να ελέγχουν τόσο την ένταση του θυμού που θα βιώσουν σε κάθε κατάσταση όσο και τις έντονες αντιδράσεις,
- να φτιάξουν ένα προσωπικό σχέδιο διαχείρισης του θυμού

ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ 28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Όταν το παρόν συναντά το παρελθόν

Το πρόγραμμα θα διεξαχθεί από 14– 26 Οκτωβρίου 2015

(Γ΄ τάξη) Ομάδα: 60 – 90 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Αιμιλία Καραλή, δ.φ., Συγγραφέας

Στόχος είναι να εμπεδωθεί στα παιδιά η αντίληψη ότι ακραίες εκδηλώσεις όπως ο αποκλεισμός του άλλου, ο εθνικισμός και ο ρατσισμός έχουν σαν κατάληξη την έσχατη μορφή βαρβαρότητας, τον πόλεμο. Είναι λοιπόν υποχρέωσή μας καθημερινή, η διαμόρφωση μιας ζωής στηριγμένης στον σεβασμό του ανθρώπου ως αξία ελευθερίας.

Για την πραγματοποίηση αυτής της ιδέας συνδέεται αντίστροφα το παρόν με το παρελθόν με μια αναδρομή οπτική / φωτογραφική αφήγηση για να συναντήσει το παρελθόν. Σε αυτήν την αφήγηση αξιοποιούνται αποσπάσματα από κινηματογραφικές ταινίες, λογοτεχνικά κείμενα, μουσικά έργα και τμήμα από το

γνωστό animation του Γιούρι Νορστάιν «Το παραμύθι των παραμυθιών». Στη συνέχεια υπάρχει ιδιαίτερη αναφορά στα γεγονότα της Ελλάδας (ιταλική επίθεση, γερμανική εισβολή, Κατοχή, πείνα, ολοκαυτώματα), στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, στα θύματα του πολέμου παγκοσμίως και στην ανάπτυξη της Αντίστασης σε όλον τον κόσμο.

Η αφήγηση εκτός από το οπτικό υλικό (ντοκουμέντα) συνοδεύεται από αφήγηση λογοτεχνικών κειμένων (π.χ. Θεοτοκά, Ελύτη, Τσελάν) μουσική και τραγούδια. Το πρόγραμμα ολοκληρώνεται με την ανασύνθεση της Γκουέρνικα. Στις μορφές - σύμβολα του έργου αντιστοιχούν μορφές και γεγονότα από το παρελθόν και το παρόν των πολέμων, από το 1940 έως σήμερα.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ 25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

Το πρόγραμμα θα διεξαχθεί από 15 – 23 Μαρτίου 2016

(Γ' Τάξη) Ομάδα: 60 – 80 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Αιμιλία Καραλή, δ.φ., Συγγραφέας

«Η μόνη ουτοπία είναι το τρίτο φτερό» (Θ. Αγγελόπουλος, Η σκόνη του χρόνου)

Η εκδήλωση είναι αφιερωμένη στον σκηνοθέτη Θόδωρο Αγγελόπουλο, τον μεγάλο καλλιτέχνη της ουτοπίας, δηλαδή της πίστης στην απελευθέρωση των θετικών δυνατοτήτων του ανθρώπου. Εξάλλου, η εθνική επανάσταση της 25ης Μαρτίου, είναι αποτέλεσμα της πίστης στη μεγάλη ουτοπία που οδήγησε σε μια νέα πραγματικότητα: την απαλλαγή της Ελλάδας από τα γιγάντια τεράστια ξένα βήματα.

Στόχος της εκδήλωσης είναι να συνδεθεί το ιστορικό παρόν με το ιστορικό παρελθόν γιατί οι ομοιότητές τους είναι σχεδόν τρομακτικές. Μετά το μεγάλο έπος ήρθε θαρρείς η μεγάλη εκδίκηση: δάνεια, χρεωκοπία, επιτήρηση από τους ξένους, περιφρόνηση προς τους αγωνιστές και τους πρωταγωνιστές της επανάστασης, ταπείνωση και εξαθλίωση των αγωνιστών για την απελευθέρωση του έθνους μας.

Στην αφήγηση αξιοποιούνται αυθεντικά κείμενα των αγωνιστών του 1821, κυρίως του Μακρυγιάννη, και συνδέονται με αντίστοιχα γεγονότα της σύγχρονης εποχής. Δομικά της στοιχεία αποτελούν ο λόγος του Δ. Σολωμού, του Α. Κάλβου, του Π. Σέλλεϋ, του Ο. Ελύτη, του Γ. Ρίτσου, της Κ. Γώγου, του Θ. Αγγελόπουλου. Ενσωματώνεται επίσης οπτικοακουστικό υλικό που συσχετίζει την Επανάσταση του 1821 με τις άλλες μεγάλες εθνικές επαναστάσεις της εποχής, το χρονολόγιο της επανάστασης και των μετέπειτα γεγονότων. Σημαντικό ρόλο στην παρουσίαση αποτελεί επίσης το εικαστικό υλικό με πίνακες του Ελ Γκρέκο, του Λ. Ντα Βίντσι, του

Π. Ζωγράφου, του Ντελακρουά, του Ν. Εγγονόπουλου, κ.ά. Ιδιαίτερο ρόλο έχει επίσης η μουσική του Σούμπερτ, του Θεοδωράκη, του Μορρικόνε, της Καραϊνδρου, κ. ά.

Ξανασκύβοντας στην ιστορία μπορούμε να δούμε πώς τα αδύνατα μπορούν να γίνουν δυνατά αλλά και τα δυνατά πώς μπορούν να καταντήσουν αδύναμα. Μελετώντας την ιστορία όμως γνωρίζουμε πως η πίστη στη δύναμη της ελευθερίας είναι η μοναδική λύση, αν θέλουμε να διατηρηθεί η ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

- προβολή υλικού

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ 25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

Θέματα από την Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης

Το πρόγραμμα θα διεξαχθεί από 15 – 23 Μαρτίου 2016

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Μαρία Ευθυμίου, Αναπλ. Καθηγήτρια Νέου Ελληνισμού Πανεπιστημίου Αθηνών

- οργάνωση του στρατού και του στόλου
- σύνθεση των σωμάτων πολέμου
- πολιτικά ζητήματα της Επανάστασης
- φιλελληνισμός

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ

Πρόγραμμα για τη μετάβαση στην εφηβεία και τον σχολικό εκφοβισμό

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης του προγράμματος, επικοινωνήστε με τη Γραμματεία του Ιδρύματος.

Ομάδα: 25 – 30 μαθητές

Εισηγητές: Μάριος Κουκουνάρας Λιάγκης, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής,

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ηρώ Ποταμούση, Κοινωνιολόγος, Θεατροπαιδαγωγός

Κατερίνα Λασκαρίδη, Ψυχολόγος, Ειδική παιδαγωγός

Θέμα του προγράμματος είναι η διαμόρφωση της ταυτότητας στην εφηβεία και ο ρόλος των άλλων σε αυτή τη διαδικασία. Οι ερωτήσεις «ποιος είμαι;» και «ποια είναι η θέση μου στον κόσμο;» έχουν πρωταρχική σημασία στην εφηβεία κάνοντας τη ζωή περισσότερο περίπλοκη από ποτέ. Σε αυτό το παιχνίδι αναζήτησης απαντήσεων η διαφορετικότητα και η θυματοποίηση των διαφορετικών στο σχολείο δημιουργούν

σύγχυση και κρίση στη δοκιμή διαφορετικών επιλογών και ρόλων. Οι αποφάσεις που καλείται να πάρει ο έφηβος στην προσπάθειά του να οργανώσει έναν κεντρικό, ενιαίο πυρήνα ταυτότητας καταλήγουν να είναι κρίσιμες και δύσκολες.

Βασικά θέματα:

- η αναζήτηση και η διαμόρφωση της ταυτότητας του εφήβου
- οι σχέσεις με τους συνομήλικους και με τους γονείς στην πρώτη εφηβεία
- ο φόβος που προκαλείται από τη θυματοποίηση, τον αποκλεισμό και την απομόνωση στο σχολείο
- η ευθύνη όσων δεν συμμετέχουν ενεργά αλλά παρατηρούν περιστατικά εκφοβισμού (ανηλίκων και ενηλίκων)
- η ένταξη και η φοίτηση των εφήβων μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Το πρόγραμμα αντιμετωπίζει τον εκφοβισμό και την αποδοχή της διαφορετικότητας ως ένα πολυδιάστατο, δυναμικό, κοινωνικό φαινόμενο, που δεν αφορά απλοϊκά ένα κακό-δυνατό και ένα καλό-αδύναμο παιδί, αλλά εμπλέκει συνολικά όλη τη σχολική κοινότητα και κάθε πρόσωπο ξεχωριστά. Γι' αυτό διαπραγματεύεται τη διαφορετικότητα ως ένα δυναμικό εργαλείο, για να αναπτύξει ο καθένας την ταυτότητά του και να γίνει ο κόσμος καλύτερος, και όχι ως αφορμή για να ασκήσει κάποιος βία στο σχολείο.

Μεθοδολογία:

Σχεδιάστηκε με βάση έρευνες για την ανάπτυξη και την ψυχολογία των πρώτων εφήβων (11 με 15) που βρίσκονται στις Ε' και Στ' Δημοτικού και Α', Β' και Γ' Γυμνασίου. Χρησιμοποιεί την εκπαιδευτική και παιδαγωγική εμπειρία των θεατροπαιδαγωγικών προγραμμάτων (Theater-in-Education), τα οποία παγκοσμίως παρεμβαίνουν σε εκπαιδευτικό πλαίσιο χρησιμοποιώντας το κοινωνικό θέατρο και προσεγγίζοντας, μετά από έρευνα, ευαίσθητα θέματα με συγκεκριμένα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και βιωματικές-επικοινωνιακές τεχνικές.

Ειδικότερα, μέσα από την ιστορία και τις δραστηριότητες, προσδοκάμε οι μαθητές επαρκώς:

- να αντιμετωπίζουν την πολυπλοκότητα της εφηβικής ζωής και τα ερωτήματα σχετικά με την ταυτότητα ως ένα στάδιο αυτοσυνειδησίας στη ζωή κάθε ανθρώπου
- να αντιλαμβάνονται ότι στο πλαίσιο της αναζήτησης ταυτότητας οι αποφάσεις που παίρνει ο έφηβος και οι επιλογές που κάνει έχουν τις συνέπειές τους
- να αναλύουν την επίδραση που έχει το οικογενειακό, σχολικό και φιλικό (συνομήλικοι) περιβάλλον στο φαινόμενο του εκφοβισμού και τη δυναμική των σχέσεων μεταξύ των προσώπων που πρωταγωνιστούν στα σχετικά περιστατικά και αυτών που τα παρακολουθούν

- να διερευνούν τις στάσεις που μπορεί κάποιος να πάρει απέναντι στον εκφοβισμό και ιδιαίτερα την ανάληψη ευθύνης και δράσης
- να νιώθουν οικεία με τη διαφορετικότητα και τον «άλλον» με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, που μπορεί να είναι μια μικρή δυσκολία στην κοινωνική επαφή μέχρι πιο σοβαρές δυσκολίες στη συμπεριφορά (φάσμα του αυτισμού)
- να εξετάζουν κριτικά τις προσωπικές τους συμπεριφορές και αντιδράσεις απέναντι στο διαφορετικό στην καθημερινότητά τους
- να αναπτύσσουν τις κριτικές και κοινωνικές δεξιότητες με την καλλιέργεια και άσκηση της φαντασίας, της δημιουργικότητας και της έκφρασης

Εφαρμογή:

- *Φάση 1^η*: Διαρκεί 90 λεπτά και πραγματοποιείται από τον συντονιστή και τους βοηθούς εμπυχωτές. Περιλαμβάνει παραστατικό μέρος και εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Στο παραστατικό μέρος του προγράμματος οι μαθητές παρακολουθούν ζωντανά μία ιστορία και συναντούν τους πρωταγωνιστές που έχουν πολλά κοινά με τη ζωή τους. Έφηβοι, με τις αγωνίες τους και στον δικό τους κόσμο. Όλοι διαφορετικοί και τελικά όλοι θύματα. Ένας μαθητής στο φάσμα του αυτισμού, ένας άλλος μαθητής που έχει υποστεί εκφοβισμό, κάποιιο που καταχρώνται τη δύναμή τους και κάποιιο που βρίσκονται απλώς εκεί. Φυσικά εκεί είναι και οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς. Εκεί! Το πλαίσιο αυτό εξερευνούμε και πώς αυτό διαμορφώνεται από τον κόσμο του καθενός και τη δράση τους. Η ανάγκη για αυτό- και ετερο- προσδιορισμό αδήριτη. Τα διλήμματα πολλά και έντονα για τους μαθητές που συμμετέχουν. Το ζητούμενο είναι ο προβληματισμός και η ανάληψη προσωπικής ευθύνης για το χειρισμό των καταστάσεων.
- *Φάση 2^η*: Προτείνεται να διαρκεί από 1 έως 4 μήνες και πραγματοποιείται στην τάξη των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς. Διαπραγματεύονται τα θέματα του προγράμματος χρησιμοποιώντας πρωτότυπο εκπαιδευτικό υλικό, ειδικά σχεδιασμένο για τις τάξεις του Δημοτικού και Γυμνασίου, το οποίο δίνεται στο τέλος της 1^{ης} Φάσης. Το υλικό περιέχει ποικιλία προτάσεων για τον συνδυασμό των εμπειριών και των θεμάτων του προγράμματος με δραστηριότητες βασισμένες στα διαφορετικά μαθήματα του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν τι θα εφαρμόσουν με τους μαθητές τους μέχρι την 3^η φάση του προγράμματος.
- *Φάση 3^η*: Διαρκεί 90 λεπτά (με διάλειμμα) και πραγματοποιείται από τον συντονιστή και τους βοηθούς εμπυχωτές. Περιλαμβάνει εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Για τον σχεδιασμό του προγράμματος εργάστηκαν οι Μάριος Κουκουνάρας-Λιάγκης, Ηρώ Ποταμούση (συντονιστές-σχεδιαστές), Κατερίνα Λασκαρίδη (σύμβουλος) και 35 φοιτητές. Η παραγωγή του προγράμματος πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ενός πειραματικού και βιωματικού εργαστηρίου φοιτητών του Τμ. Θεολογίας του ΕΚΠΑ, το οποίο πλέον λειτουργεί ως πιλοτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών στην έρευνα, το σχεδιασμό και την εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων.

Για την επιμόρφωση και την ενημέρωση των εκπαιδευτικών για το πρόγραμμα και το εκπαιδευτικό υλικό που το συνοδεύει, θα πραγματοποιηθεί επιμορφωτική ημερίδα κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς.

ΒΙΒΛΙΟΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

«Το βιβλίο, ένας φίλος που επιλέγω»

Το εργαστήριο πραγματοποιείται σε συνεχή συνεργασία των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν με το «Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη» και τη συντονίστρια του προγράμματος

Ομάδα: 25 – 30 μαθητές

Εισηγήτρια: Άννα Κατρά, φιλόλογος-εκπαιδευτικός, MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, τ. Υπεύθυνη Σχολικής βιβλιοθήκης

Διαδικασία διεξαγωγής Βιβλιοεργαστηρίου

- (1ο 10ήμερο του Οκτωβρίου 2015) Ενημερωτική συνάντηση με τους ενδιαφερόμενους εκπαιδευτικούς, όπου θα παρουσιαστεί αναλυτικά το πρόγραμμα από την συντονίστρια.
- **Δικαίωμα συμμετοχής έχουν όλα τα σχολεία ανεξάρτητα από την παρουσία τους στην ενημερωτική συνάντηση.**
- Δηλώσεις συμμετοχής για το πρόγραμμα θα γίνονται δεκτές από 1^{ης} έως και 16 Οκτωβρίου 2015. Οι εκπαιδευτικοί που ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα θα πρέπει να δηλώσουν εξ αρχής τα βιβλία που επιλέγουν να διαβάσουν οι μαθητές και τον συγγραφέα που επιθυμούν να συναντήσουν. Τα βιβλία μπορούν να είναι είτε δικής τους επιλογής είτε από τον ενδεικτικό κατάλογο, ο οποίος επισυνάπτεται.

Στόχοι του προγράμματος:

- να καλλιεργηθεί η φιλιαναγνωσία, σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό
- να αποσυνδεθεί η ανάγνωση βιβλίων από τις σχολικές εργασίες, ώστε να μην εκλαμβάνεται ως υποχρέωση, και να συνδυάζεται με δημιουργικές και ευχάριστες δραστηριότητες
- να επιδιώκεται η επικοινωνία των παιδιών με τον συγγραφέα, όταν είναι εφικτή
- να ενθαρρύνεται η ελεύθερη συμμετοχή στις δραστηριότητες, σύμφωνα με τις προσωπικές προτιμήσεις
- να γνωρίσουν τα παιδιά την παιδική-εφηβική Βιβλιοθήκη του «Ίδρυματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» και τις δυνατότητες ατομικού δανεισμού βιβλίων της επιλογής τους
- να δοθεί το έναυσμα, σε εκπαιδευτικούς και μαθητές, για τη δημιουργία σταθερής ομάδας ανάγνωσης, στο πλαίσιο της σχολικής ζωής, την οποία η Βιβλιοθήκη του Ίδρυματος θα συνδράμει με δωρεά και δανεισμό βιβλίων

Εξέλιξη του προγράμματος:

ΦΑΣΗ Α΄

Συνεργασία της συντονίστριας με τον εκπαιδευτικό, για δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στο σχολείο από τον ίδιο:

- επιλογή βιβλίων που θα προταθούν στα παιδιά
- καθορισμός του ρυθμού του προγράμματος (χρονοδιάγραμμα) και του τρόπου υλοποίησης
- προτάσεις για επεξεργασία στην τάξη, με δραστηριότητες που να αντιστοιχούν στην ηλικία και στις ποικίλες δεξιότητες των παιδιών

όπως:

- σχεδίασε το δικό σου εξώφυλλο
- εικονογράφησε ένα κεφάλαιο του βιβλίου
- μετάρτηψε ένα κεφάλαιο του βιβλίου σε κόμικς
- γράψε το δικό σου τέλος στην ιστορία
- γράψε τις εντυπώσεις σου για τον ήρωα της προτίμησής σου
- διασκεύασε ένα κεφάλαιο, δημιουργώντας διαλόγους
- παρουσίασε το δραματοποιημένο κεφάλαιο του συμμαθητή σου
- συνόδευσε μουσικά την παραπάνω δραματοποίηση
- ανάλαβε τα σκηνικά / κοστούμια της δραματοποίησης
- παρουσίασε σύντομο βιογραφικό του συγγραφέα
- συγκέντρωσε ερωτήσεις των συμμαθητών σου και/ή ετοίμασε τις δικές σου, για να τις απευθύνεις στον συγγραφέα (σε σχέση με το βιβλίο)
- πρότεινε – παρουσίασε εν σύντομία το επόμενο βιβλίο για την ομάδα σου

Η κάθε τάξη επιλέγει ένα βιβλίο από αυτά που διάβασε, επισκέπτεται το χώρο της Βιβλιοθήκης του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» και συναντά τον συγγραφέα ή και άλλον συντελεστή του βιβλίου (π.χ. μεταφραστή), καθώς και τη συντονίστρια του προγράμματος, ύστερα από συνεννόηση με τη Γραμματεία του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη». Στη συνάντηση αυτή οι μαθητές παρουσιάζουν μία ή περισσότερες δραστηριότητες από αυτές που επέλεξαν για το συγκεκριμένο βιβλίο.

Συνολική διάρκεια: 90΄

ΦΑΣΗ Β΄

Στο τέλος της χρονιάς, όλες οι τάξεις που συμμετείχαν θα παρουσιάσουν μέρος της δουλειάς τους σε ειδική εκδήλωση στο χώρο του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη».

Στην εκδήλωση αυτή θα αποκαλύψουμε τους νικητές: Ποιοι διάβασαν τα περισσότερα βιβλία;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ (για τον εκπαιδευτικό)

1. Η Βιβλιοθήκη του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» θα προσφέρει ως δωρεά στις βιβλιοθήκες των Σχολείων που θα συμμετάσχουν δύο (2) αντίτυπα των βιβλίων που θα επιλέγονται κάθε φορά.
2. Στη διάρκεια της οργάνωσης και της υλοποίησης των δραστηριοτήτων, υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας, για θεωρητική υποστήριξη, με την υπεύθυνη του προγράμματος.
3. Το πρόγραμμα δεν απευθύνεται αποκλειστικά σε φιλόλογους. Εκπαιδευτικός κάθε ειδικότητας μπορεί να επιλέξει βιβλία (λογοτεχνικά/γνώσεων) που να σχετίζονται με τις θεματικές της διδασκαλίας του.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΛΙΣΤΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Α΄ Γυμνασίου

Μια μέρα στο Γυμνάσιο / ΑΛΕΞΙΟΥ, Έλλη – Καστανιώτης, 1978

Ο Θεός αγαπά τα πουλιά / ΒΑΡΕΛΑ, Αγγελική – Πατάκης, 2001

Εμένα με νοιάζει / ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ-ΣΟΥΡΕΛΗ, Γαλάτεια – Πατάκης, 1989

Στα μυστικά του βάλτου / ΔΕΛΤΑ, Π. Σ. – Αθήνα: Παπαδόπουλος, 1998

Αν όλα τα πιτσιρίκια του κόσμου... / ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ, Ντίνος – Καστανιώτης, 1987

Νύχτες χωρίς την Κάρυ – Μια ιστορία για την έκτη καρυάτιδα/ ΔΟΛΛΗ, Νίκη – Αθήνα:
Καλειδοσκόπιο, 2015

Ο ήλιος, ο ηλιάτορας / ΕΛΥΤΗΣ, Οδυσσέας

Πέτρου και Παύλου / ΖΑΡΑΜΠΟΥΚΑ, Σοφία – Αθήνα: Κέδρος, 2008

Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου: μυθιστόρημα για παιδιά / ΖΕΗ, Άλκη – Αθήνα:
Κέδρος, 2000

Ο ψεύτης παππούς / ΖΕΗ, Άλκη – Κέδρος, 2007

Μακεδονία: στα μονοπάτια των θεών και των ανθρώπων/ ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Λουκία –
Αθήνα: Καλειδοσκόπιο, 2001

- Τα ξύλινα σπαθιά /ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ, Παντελής – Αθήνα: Πατάκης, 1996
- Ο δρόμος για τον παράδεισο είναι μακρύς / ΚΛΙΑΦΑ, Μαρούλα – Αθήνα: Κέδρος, 2003
- Καθημερινές ιστορίες για τα καράβια / ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ, Βασίλης – Καλειδοσκόπιο, 2006
- Το αθάνατο νερό / ΛΟΪΖΟΥ, Μάρω – Αθήνα: Κέδρος, 1997
- Στο σκουπιδιστάν / ΜΑΓΟΣ, Κώστας – Αθήνα: Πατάκης, 2007
- Κάπου ν' ανήκεις / ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ, Φίλιππος – Αθήνα: Πατάκης, 2010
- Ζητείται μικρός / ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ-ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Λότη – Αθήνα: Πατάκης, 2011
- Σπίτι για πέντε: μυθιστόρημα / ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ-ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Λότη – Αθήνα:
Πατάκης, 2013
- Ένα αγγελάκι στα Εξάρχεια / ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ-ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Λότη – Αθήνα:
Ψυχογιός, 2009
- Άνθρωπος ή βιολί; Μια άλλη ματιά στα κυκλαδικά ειδώλια/ ΠΛΑΤΗ, Μαρίνα –
ΜΑΡΚΟΥ, Ελένη – Αθήνα: Καλειδοσκόπιο, 2013
- Πρωινό άστρο / ΡΙΤΣΟΣ, Γιάννης
- Όταν ο ήλιος: μυθιστόρημα / ΣΑΡΗ, Ζωρζ – Αθήνα: Πατάκης, 1993
- Πιάστε τους γκραφιτάδες / ΣΒΟΡΩΝΟΥ, Ελένη – Αθήνα: Μεταίχμιο, 2014
- Σκληρό καρύδι / ΣΒΟΡΩΝΟΥ, Ελένη – Αθήνα: Καλειδοσκόπιο, 2015
- Οι επισκέπτες / ΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διδώ – Αθήνα: Κέδρος, 1987
- Μέσα στις φλόγες: μυθιστόρημα για παιδιά / ΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διδώ – Αθήνα: Κέδρος, 1993
- Το ταξίδι του Φερεϋντούν/ΧΑΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Γρηγόρης – Αθήνα: Καλειδοσκόπιο, 2012
- Ο Ναβίντ δεν ήρθε για διακοπές/ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, Γιάννης – Αθήνα: Κέδρος, 2006
- Ματίλντα / DAHL, Roald – Αθήνα: Ψυχογιός, 1992
- Ο Τζίμης και το γιγαντοροδάκινο / DAHL, Roald – Αθήνα: Ψυχογιός, 1997
- Ποιος είναι ο Έλιος; / GARDNER, Graham – Αθήνα: Ψυχογιός, 2007
- Ο μικρός Νικόλας σε νέες περιπέτειες / GOSCINNY, Rene – Αθήνα: Σύγχρονοι
Ορίζοντες, 2006

Ο μικρός Νικόλας σε νέες περιπέτειες No. 2 / GOSCINNY, Rene – Αθήνα: Σύγχρονοι
Ορίζοντες, 2007

Ο πρίγκιπας των νεφών / GALFARD, Christopher – Αθήνα: Καλέντης, 2010

Η ιστορία του γάτου που έμαθε σε ένα γλάρο να πετάει/SEPULVEDA, Luis – Αθήνα:
Opera, 2006

Το παιδί της ανταλλαγής / NOSTINGER, Christine – Πατάκης, 1995

Σούμχι / OZ, Amos – Αθήνα: Καστανιώτης, 2001

Ο μικρός πρίγκιπας / DE SAINT-EXUPERY, Antoine (μετάφραση: Άλκη Ζέη) – Αθήνα:
Μεταίχμιο, 2015

Ο χρόνος και ο χώρος του θείου Αλβέρτου / STANNARD, Russell – Κάτοπτρο, 1989

Ο θείος Αλβέρτος και ο κόσμος των κβάντων / SANNARD, Russell – Κάτοπτρο, 1995

Ο άνθρωπος που μετρούσε / TAHAN, Malba – Κάτοπτρο, 2002

Β΄ Γυμνασίου

Μια μέρα στο Γυμνάσιο / ΑΛΕΞΙΟΥ, Έλλη – Καστανιώτης, 1978

Μια μέρα που έγινε νύχτα/ ΓΕΡΟΚΩΣΤΑ, Εύη – Αθήνα: Χριστάκης, 2013

Εμένα με νοιάζει / ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ-ΣΟΥΡΕΛΗ, Γαλάτεια – Πατάκης, 1989

Στα μυστικά του βάλτου / ΔΕΛΤΑ, Π. Σ. – Αθήνα: Παπαδόπουλος, 1998

Αν όλα τα πιτσιρίκια του κόσμου... / ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ, Ντίνος – Καστανιώτης, 1987

Ο ήλιος, ο ηλιάτορας / ΕΛΥΤΗΣ, Οδυσσέας

Πέτρου και Παύλου / ΖΑΡΑΜΠΟΥΚΑ, Σοφία – Αθήνα: Κέδρος, 2008

Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου: μυθιστόρημα για παιδιά / ΖΕΗ, Άλκη – Αθήνα:
Κέδρος, 2000

Ο ψεύτης παππούς / ΖΕΗ, Άλκη – Κέδρος, 2007

Κόκκινη κλωστή δεμένη / ΚΑΛΑΜΑΡΑ, Παρή – Καλειδοσκόπιο, 2002

Τα ξύλινα σπαθιά / ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ, Παντελής – Αθήνα: Πατάκης, 1996

Φάρμακα και θαύματα / ΚΑΤΣΑΡΟΣ, Βασίλης – Καλειδοσκόπιο, 2008

- Απ' των κάστρων τις χρυσόπορτες/ΚΟΛΙΑΣ, Ταξιάρχης – Καλειδοσκόπιο, 1998
- Καθημερινές ιστορίες για τα καράβια / ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ, Βασίλης – Καλειδοσκόπιο, 2006
- Το αθάνατο νερό / ΛΟΪΖΟΥ, Μάρω – Αθήνα: Κέδρος, 1997
- Κάπου ν' ανήκεις / ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ, Φίλιππος – Αθήνα: Πατάκης, 2010
- Ύαινες / ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ, Φίλιππος – Αθήνα: Πατάκης, 2011
- Στο σχολείο με χαρτί και καλαμάρι / ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ, Θάνος – Καλειδοσκόπιο, 1999
- Το ποτάμι ζήλεψε / ΜΑΣΤΟΡΗ, Βούλα – Πατάκης, 2003
- Στη διαπασών / ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, Βασίλης – Αθήνα: Καστανιώτης, 2009
- Χνότα στο τζάμι / ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, Βασίλης – Αθήνα: Κέδρος, 2007
- Οι εννέα Καίσαρες: μυθιστόρημα / ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, Βασίλης – Αθήνα: Καστανιώτης, 2004
- Ζητείται μικρός / ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ-ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Λότη – Αθήνα: Πατάκης, 2011
- Σπίτι για πέντε: μυθιστόρημα / ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ-ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Λότη – Αθήνα: Πατάκης, 2013
- Αμίλητη αγάπη: μυθιστόρημα / ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ-ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Λότη – Αθήνα: Πατάκης, 2014
- Πρωινό άστρο / ΡΙΤΣΟΣ, Γιάννης
- Μισό κιλό πλανήτης/ ΣΕΡΕΦΑΣ, Σάκης – Αθήνα: Κέδρος, 2004
- Πρόσκληση σε γεύμα/ΣΤΑΜΠΟΓΛΗ, Ελένη – Καλειδοσκόπιο, 2002
- Η εποχή των υακίνθων/ ΤΙΓΚΑ, Τούλα – Πατάκης, 1992
- Ένα βιολί διηγείται / ΤΟΥΜΠΑΚΑΡΗ, Νάνση – Καλειδοσκόπιο, 2013
- Η τελευταία μαύρη γάτα / ΤΡΙΒΙΖΑΣ, Ευγένιος – Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001
- Το αυγό της έχιδνας / ΨΑΥΡΑΥΤΗ, Λίτσα – Πατάκης, 1990
- Επικίνδυνα παιχνίδια / ΨΑΡΑΥΤΗ, Λίτσα – Πατάκης, 1998
- Η οικογένειά μου και άλλα ζώα / DURELL, Gerald – Καλειδοσκόπιο, Αύγουστος 2015
- Η Μόμο / ENDE, Michael – Αθήνα: Ψυχογιός, 1988

Ο πρίγκιπας των νεφών / GALFARD, Christopher – Αθήνα: Καλέντης, 2010
Ποιος είναι ο Έλιοτ; / GARDNER, Graham - Αθήνα: Ψυχογιός, 2007
Το ωραιότερο διήγημα του κόσμου / KIPLING, Rudyard – Αθήνα: Καστανιώτης, 1990
Απίθανες ιστορίες / KIPLING, Rudyard – Αθήνα: Καστανιώτης, [199?]
Δεν ήρθε και το τέλος του κόσμου / McCAUGHREAN, Geraldine – Καλειδοσκόπιο, 2015
Οι φύλακες του χρόνου / SCARROW, Alex – Αθήνα: Μεταίχμιο, 2013
Ο χρόνος και ο χώρος του θείου Αλβέρτου / STANNARD, Russell – Κάτοπτρο, 1989
Ο θείος Αλβέρτος και ο κόσμος των κβάντων / STANNARD, Russell – Κάτοπτρο, 1995
Ο άνθρωπος που μετρούσε / TAHAN, Malba – Κάτοπτρο, 2002

Γ' Γυμνασίου

Μια μέρα στο Γυμνάσιο / ΑΛΕΞΙΟΥ, Έλλη – Καστανιώτης, 1978
Γαλήνη / BENEZΗΣ, Ηλίας – Βιβλιοπωλείον της Εστίας
Μια μέρα που έγινε νύχτα/ ΓΕΡΟΚΩΣΤΑ, Εύη – Αθήνα: Χριστάκης, 2013
Εμένα με νοιάζει / ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ-ΣΟΥΡΕΛΗ, Γαλάτεια – Πατάκης, 1989
Αν όλα τα πιτσιρίκια του κόσμου... / ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ, Ντίνος – Καστανιώτης, 1987
Ο ήλιος, ο ηλιάτορας / ΕΛΥΤΗΣ, Οδυσσέας
Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου: μυθιστόρημα για παιδιά / ΖΕΗ, Άλκη – Αθήνα:
Κέδρος, 2000
Ο ψεύτης παππούς / ΖΕΗ, Άλκη – Κέδρος, 2007
Η αρραβωνιαστικιά του Αχιλλέα / ΖΕΗ, Άλκη - Αθήνα: Μεταίχμιο, 2011
Τα ξύλινα σπαθιά / ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ, Παντελής – Αθήνα: Πατάκης, 1996
Ναταλία / ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ, Νένα – Πατάκης, 1992
Καθημερινές ιστορίες για τα καράβια / ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ, Βασίλης – Καλειδοσκόπιο 2006
Το αθάνατο νερό / ΛΟΪΖΟΥ, Μάρω – Αθήνα: Κέδρος, 1997
Κάπου ν' ανήκεις / ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ, Φίλιππος – Αθήνα: Πατάκης, 2010
Ύαινες / ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ, Φίλιππος – Αθήνα: Πατάκης, 2011

- Το ποτάμι ζήλεψε / ΜΑΣΤΟΡΗ, Βούλα – Πατάκης, 2003
- Το χρονικό των δέκα ημερών / ΜΟΛΥΒΙΑΤΗ-ΒΕΝΕΖΗ, Αγάπη – ΕΛΙΑ, 2007
- Στη διαπασών / ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, Βασίλης – Αθήνα: Καστανιώτης, 2009
- Χνότα στο τζάμι / ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, Βασίλης – Αθήνα: Κέδρος, 2007
- Οι εννέα Καίσαρες: μυθιστόρημα / ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, Βασίλης – Αθήνα: Καστανιώτης, 2004
- Αμίλητη αγάπη: μυθιστόρημα / ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ-ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Λότη – Αθήνα: Πατάκης, 2014
- Πρωινό άστρο / ΡΙΤΣΟΣ, Γιάννης
- Κάποτε ο κυνηγός/ ΣΑΡΑΝΤΙΤΗ, Ελένη – Αθήνα: Καστανιώτης, 2004
- Μισό κιλό πλανήτης/ ΣΕΡΕΦΑΣ, Σάκης – Αθήνα: Κέδρος, 2004
- Η εποχή των υακίνθων/ ΤΙΓΚΑ, Τούλα – Πατάκης, 1992
- Η τελευταία μαύρη γάτα / ΤΡΙΒΙΖΑΣ, Ευγένιος – Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001
- Το αυγό της έχιδνας / ΨΑΥΡΑΥΤΗ, Λίτσα – Πατάκης, 1990
- Επικίνδυνα παιχνίδια / ΨΑΥΡΑΥΤΗ, Λίτσα – Πατάκης, 1998
- Η οικογένειά μου και άλλα ζώα / DURELL, Gerald – Καλειδοσκόπιο, Αύγουστος 2015
- Η Μόμο / ENDE, Michael – Αθήνα: Ψυχογιός, 1988
- Αναζητώντας την Αλάσκα / GREEN, John – Αθήνα: Λιβάνης, 2005
- Ο λύκος της στέπας / HESSE, Hermann – Αθήνα: Μίνωας, 2014
- Το ωραιότερο διήγημα του κόσμου / KIPLING, Rudyard – Αθήνα: Καστανιώτης, 1990
- Απίθανες ιστορίες / KIPLING, Rudyard – Αθήνα: Καστανιώτης, [199?]
- Το κάλεσμα της άγριας φύσης / LONDON, Jack – Αθήνα: Μεταίχιμο, 2014
- Δεν ήρθε και το τέλος του κόσμου / McCAUGHREAN, Geraldine – Καλειδοσκόπιο, 2015
- Η φάρμα των ζώων / ORWELL, George
- Ο πόλεμος των κουμπιών / PERGAUD, Louis
- Πριν το τέλος / SABATO, Ernesto – Αθήνα: Γκοβόστης, 2000

Οι φύλακες του χρόνου / SCARROW, Alex – Αθήνα: Μεταίχμιο, 2013
Ο χρόνος και ο χώρος του θείου Αλβέρτου / STANNARD, Russell – Κάτοπτρο, 1989
Ο θείος Αλβέρτος και ο κόσμος των κβάντων / SANNARD, Russell – Κάτοπτρο, 1995
Ο άνθρωπος που μετρούσε / TAHAN, Malba – Κάτοπτρο, 2002
Εννέα Μαγικά Παραμύθια/WILDE, Oscar – Αθήνα: Γράμματα, 1990

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων: Καλή Κυπαρίσση
Τηλ. επικοινωνίας: 210 4297540-1-2, Fax: 210 4296024
Ηλεκτρονική διεύθυνση: info@laskaridou.gr
Ιστοσελίδα: www.laskaridou.gr

Τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα θα πραγματοποιηθούν από τους παρακάτω με αλφαβητική σειρά εισηγητές

Βασίλης Βασιλειάδης, Ερευνητής Α, Τμήμα Γλώσσας και Λογοτεχνίας, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Λία Γαλάνη, Λέκτορας στη Διδακτική της Γεωγραφίας και των Επιστημών της Γης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αγγελική Γεροντέλη, Περιβαλλοντολόγος, MSc, Επιστημονική συνεργάτις Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) του Ε. Μ. Πολυτεχνείου

Ειρήνη Γκουνταρούλη, Διδάκτωρ ιστορίας επιστημών

Ελένη Δικαίου, Συγγραφέας

Μαρία Ευθυμίου, Αναπλ. Καθηγήτρια Ιστορίας Νέου Ελληνισμού Πανεπιστημίου Αθηνών

Νικολέτα Ζιακοπούλου, Φυσικός, Μετεωρολόγος

Θεοτόκης Θεοδούλου, Δρ. Αρχαιολόγος, καταδυόμενος, Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων (Γραφείο Κρήτης), Επιστημονικός συν-υπεύθυνος πεδίου της έρευνας στο Ναυάγιο των Αντικυθήρων

Σταύρος Ιωαννίδης, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής στο τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης Πανεπιστημίου Αθηνών

Μαριάννα Κάλμπαρη, Σκηνοθέτις, Συγγραφέας, Καθηγήτρια Υποκριτικής, Καλλιτεχνική Διευθύντρια Θεάτρου Τέχνης Κάρολου Κουν

Αποστόλη Καπαρουδάκης, Δημοσιογράφος, Ειδικευμένος σε θέματα επικοινωνίας στο διαδίκτυο

Φλώρα Καραγιάννη, Δρ. Αρχαιολόγος, Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, Επιστημ. Σύμβουλος Υπουργείου Παιδείας στο μάθημα Βυζαντινής Ιστορίας, στο πρόγραμμα Ψηφιακού Εμπλουτισμού των Σχολικών Βιβλίων

Αιμιλία Καραλή, δ.φ., Συγγραφέας

Άννα Κατρά, Φιλολόγος-Εκπαιδευτικός, MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, τ. Υπεύθυνη Σχολικής Βιβλιοθήκης

Ελένη Κατσαμά, Συγγραφέας

Μάριος Κουκουάρας-Λιάγκης, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Κωνσταντίνος Κωστούρος, Ζωγράφος, Εκπαιδευτικός

Κατερίνα Λασκαρίδη, Ψυχολόγος, Ειδική παιδαγωγός

Φίλιππος Μανδηλαράς, Συγγραφέας

Αλεξάνδρα Μητσιάλη, Συγγραφέας

Μαργαρίτα Μυτιληναίου, Δημοσιογράφος, ραδιοφωνική παραγωγός

Μίρκα Παλιούρα, Ιστορικός Τέχνης

Ελένη Παναρέτου, Αναπλ. Καθηγήτρια Θεωρητικής Γλωσσολογίας-Κειμενογλωσσολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Μαρία Παπαδάκη, Συγγραφέας

Φένια Παπαδόδημα, Ηθοποιός, Μουσικός, Σκηνοθέτις

Μανώλης Πατηνιώτης, Αναπλ.Καθηγητής Ιστορίας Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μυρτώ Πίγκου-Ρεπούση, Δρ. Εκπαιδευτικού Θεάτρου/Δράματος, Διδάσκουσα Ανοιχτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Γιώργος Πολυμενέας, Διδακτορικός Φοιτητής Πανεπιστημίου Pompeu Fabra (Τμήμα Μετάφρασης και Επιστημών της Γλώσσας), Συντάκτης

Ηρώ Ποταμούση, Κοινωνιολόγος, Θεατροπαιδαγωγός

Αικατερίνη Σοφιανοπούλου, MScinStressManagement, Ψυχολόγος

Αναστασία Σοφιανοπούλου, MSc, PhD, Ψυχολόγος, Διδάκτωρ Κλινικής ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Κατερίνα Στάθη, Ιστορικός της Οθωμανικής περιόδου

Δάφνη Στεφανίδου, Φιλολόγος-Εκπαιδευτικός, MA Πανεπιστήμιο Cambridge

Κατερίνα Τικτοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Γιώργος Τσιτσιρίκος, Εκπαιδευτής Επικοινωνίας

Αναστάσιος Υφαντής, Κοινωνικός Λειτουργός (Γιατροί του Κόσμου)

Ανθούλα Χοτζάκογλου, Θεατρολόγος